

מהדורת קרן טללי מרבה

שנה"י (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ מטות - מסעי ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והמכור

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טרדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א

טז עבודת האדם בעולם הזה
מבנה גדול בקודש הקדשים
מילתא חדת"א

יב החסיד שנתן את החורון בשם רבו
נעוץ אורה חסיד לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ז כל מעשך
היו לשם שמים
איצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחדת בחיים • אביר יעקב • מסתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

מפרגמי אורייתא

מסורת מסעית תשפ"ו

פרשת נדרים

"איש כי ידר נדר לה" (במדבר ל ג)

איתא במדרש איכה רבה (ב, יד) וז"ל: "אמר רבי אלעזר, אל תהי פרשת נדרים קלה בעיניך, שעל ידי פרשת נדרים נהרגו סנהדרין גדולה של צדיקים".

והאריכו שם במדרש, כי מרד צדיקו בנבוכדנצר החל מתוך הפרת השבועה שנשבע לו במזבח הפנימי, שלא יגלה כי ראהו אוכל אבר מן החי מבשר הארנבת. ואמרו שם, כי כאשר בא נבוכדנצר דרש מן הסנהדרין שידרשו לפניו את כל התורה, עד שהגיעו לפרשת נדרים ואמרו לו כי יכול הנודר ללכת אצל חכם ומתיר לו את נדרו. כעס עליהם נבוכדנצר שהתירו לצדיקו את שבועתו, והמיתו במיתה משונה, שקשרם בזנבות סוסים וגררם ביסורים נוראים מירושלים ועד לוד.

על דברי המדרש הללו, מקשים המפרשים כמה וכמה קושיות. ראשית כל יש להבין את פתיחת דברי המדרש, 'אל תהי פרשת נדרים קלה בעיניך'. וכי על שום מה יסבור אדם כי פרשת נדרים קלה היא יותר משאר פרשות התורה.

ועוד יש לתמוה על הלשון, 'אל תהי פרשת נדרים קלה', ולכאורה היה לו לומר 'אל תהי מצות נדרים קלה בעיניך'.

עוד יש להקשות, הלא בוודאי ידע נבוכדנצר מראש כי רק תואנה הוא מבקש מאיתם, וידע כי את פרשת נדרים רוצה הוא לשמוע מפייהם, אם כן לשם מה הטריחם לקרוא את כל התורה חומש אחר חומש עד שהגיעו לשם.

גם האמור לאחר מכן שנענשו החכמים בעונש נורא מאוד, צריך תלמוד, כי הלא לכאורה עשו הסנהדרין כדון במה שהורו לצדיקו, כי כך הוא דין התורה שיכול החכם להתיר את הנדר, ומה נחשב להם לעוון שנענשו עליו באופן נורא כזה.

ונראה, כי בפרשת נדרים נתחדש עד כמה גדול ועצום הוא כח הדיבור, וכמה חזק הוא הרושם הנעשה על ידו, עד שלא יוכל האדם להתיר נדרו בעצמו. ועיקר כח הדיבור - לדברי תורה ניתן, שיעסקו בה ישראל בכל כוחם. על כן ניתן כח לחכמי התורה אף לבטל את הנדר הנעשה גם הוא בכח הדיבור.

באמת נבוכדנצר עצמו לא פעל דבר, ולא היה אלא כחומר ביד היוצר, כלי בידי של הקדוש ברוך הוא הפועל בעולמו. ורמז להם בזה, כי לא היה להם לעסוק בפרשת נדרים קודם שעסקו בכל התורה כולה. כי רק לאחר שכח התורה נתון ביד הצדיקים - אז יכולים הם לעסוק ב'התרת נדרים' וביטול גזירות, אך דור שאינו ראוי לכח הדיבור שבתורה, טובה שתיתקו מדיבורו, ועל כך נענשו.

ודבר זה נרמז בלשון המדרש, אל תהי 'פרשת נדרים' קלה בעיניך, ולא אמרו 'מצות נדרים'. כי פרשת נדרים וכח הדיבור הגנוז בה - היא שנלקחה מהם, ומיד באו דברי נבוכדנצר וטפחו על פניהם, 'איך העזתם להתיר את שבועת צדיקו'. ועל דבר זה ישבו החכמים לארץ וגדמו, ולא יכלו לענות לו כי נבהלו מפניו, ביודעם כי אין הם ראויים לתיקון השלם הרמוז בפרשת נדרים, כאשר נפגם כח דיבורם.

ומעתה, מה שאמרו 'אל תהי פרשת נדרים קלה בעיניך'. ודאי לא נתכוון לשלול הבנה מוטעית כביכול מצות נדרים קלה היא יותר משאר מצוות, כי זה ודאי לא עלה על דעת אדם מעולם. אלא אדרבה, ביקש להודיע עד כמה חמורה היא פרשת נדרים יותר משאר פרשיות שבתורה, כיון שבה נרמזו ענינים גבוהים ונשגבים ביותר, ובה יהיה התיקון השלם.

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

תפארת שמואל | קודם כל מעשה יתבונן האם יצמח מקר נחת רוח להשם יתברך
אמרי נעים | גדרים וסיגים מסיעים לשמירת הבית
לקוטי שיחות | ענין הפרת והתרת נדרים ודיניהם - הרמז בעבודת האדם
רב ייבי | רמז הפסוק באפן נפלא אודות דבקות האדם בבורא על ידי התקדשות שעות ימות החל
נעים אליעזר | מנהיגי ישראל מחליפים אמונתם הרוחנית לעת הצורך כדי לסייע לעם בחייהם הגשמיים
תורת שמיעון | רמז למלחמת הצר האישית
באר משה | חמך הפרוד מישאל
לב שמחה | התמיהה כיצד ענו בני גד ובני ראובן לתוכחת משה רבנו
מבשר טוב | קל יותר להיות נקי מזה מאשר להיות נקי מישאל
פתוחי חותם | מדוע נאמר 'ויכתב משה'
קדשות לוי | עקר כבוש הארץ נעשה על ידי המצות ומעשים טובים שעשו ישראל במקום שהיו צריכים לכבוש
זרע קדש | השם יתברך לכל לבא את האדם למלאך אף רצונו שיהיה גוף חמרי ובכל זאת יעבדהו
באר משה | רמז מוסר נפלאים על צרופ שם הוי"ו של חדש אב
מקלל מציון | גם בזמן הגלות אפשר להיטיב המעשים ולהתנהג פשוטה
נעים אלימלך | לאחר חרבון בית המקדש יותר קל להגיע לרוח הקדש | משל נפלא מהמגיד ממזריטש זיע"א
משנת רבי אליעזר | אף החשובים וגדולי הדור ילכו לחכם להתיר נדרם
מגיד חדשות | כדי לנצח את המזיגים היה צריך להפיל תחלה את השור שלכם
צמח דוד | מיתתו של בלעם בחרב
בהיות הבקר | במלחמת מדין הצרכו לראשונה לכלי זין
דברי גאונים | אפני שמירת הטף של בני גד וראובן
ויאמר שאול | ענש שעבוד מלכות בעון חטא העגל
פני שלמה | ה' ענש את יציאת ישראל ממצרים כדי להרבות בגדל הנס
זכרון יצחק | חצי שבת מנשה לא היה צריך ליחסו אחר אבותיו
מעשה רוקח | עקירת הרי סיחון ועוג לקראת ישראל
שביל הישר | התקדשות נחלת עבר הירדן לקראת בני השבטים
אמרי שפר | התפשטות קדשת ארץ ישראל לארץ סיחון ועוג
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:

מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד

קו מענה הלכה
02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
הניחז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישיבות לחייל האיש

להודעת תגלית: https://www.orlayesharim.com

עיצוב ועיבוד עולמים שוק קר

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נושאים בפרשת מטות מסעי

הלמוד מענין הנדרים

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

קדם כל מעשה יתבונן האם יצמח מכך

נחת רוח להשם יתברך

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל א).

אולי יש לבאר, על פי המבאר, כלל גדול הוא שיהיה כל מעשיו של אדם רק אחר התבוננות בשכלו לפני מי הוא עומד ולפני מי עתיד לתן דין וחשבון על כל דבר ודבר, ויתבונן בשכלו קדם שיעשה וידבר ויחשב שום דבר, אם יצמח מזה נחת רוח להבורא ברוך הוא, ואם היא רצון אלקינו יתברך, ואזי יחשב או ידבר או יעשה הדבר ההוא.

וכמאמר הכתוב (דברים יג ה) 'אחרי ה' אלקיכם תלכו', הינו שתלכו ותעשו ויתדברו כל הדברים רק אחר ה' אלקיך, הינו שמקדם תעלו על מחשבתכם את הבורא ברוך הוא ואחר כך תלכו ותעשו דברים הצריכים לכם.

הרמז בלשון הפסוק 'זה הדבר אשר צוה ה'

ואולי זהו הרמז וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר, שילמדו לבני ישראל זה הדבר אשר צוה ה', שיתבוננו בשכלם קדם שידברו ויחשבו ויעשו אם זהו 'אשר צוה ה'', אם יצמח מזה נחת רוח להבורא ברוך הוא ואזי יעשו וידברו, ואם לא לא יעשהו.

כל מעשיו יהיו לשם שמים

וכמו שכתב הטור ארח חיים (סימן רלא), שאמרו החכמים, כל מעשיו יהיו לשם שמים, שאפלו דברים של רשות, פגון האכילה ושתיה וההליכה ושיבה וקנייה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כלם לעבודת הבורא או לדבר הגורם עבודתו, שאפלו היה רעב וצמא, אם אכל ושתה להנאתו אינו משבח, אלא יתפון שיאכל וישתה כדי חייתו לעבד את בוראו.

וזה שאמר התנא (אבות פ"ב מ"א) דע מה למעלה ממך, אפלו הדברים שתעשה לצרכי גופך גם כן יהיו לשם שמים - לפני מי שמעלה ממך.

רמז המשור לשון הפסוק

יכול כבר לפרש מכחו ורצונו הטוב, בלא נדר.

וזהו גם תכן הענין דהפרת הנדר, שמונה שעדין יש לו שיכות לענין הנדר, אלא שמפרים ומבטלים אותו, והינו לפי שהאדם מצד עצמו שיף עדין לגדר ענין הנדרים, דהינו הנהגה של פרישות, אלא שבנוגע לפעל נתעלה לדרגא שיכול להפריש את עצמו בלא נדר, קדש עצמו במותר לו' (יבמות כ.).

למעלה מזה הוא ענין דהפרת נדרים על ידי חכם (ראשי המטות), שאומר מותר לו, ובעבודת האדם הוא מה שהחכם ממשיך קדשה עליונה בהאדם עד שבכחו להתעסק בדברים שבעולם באופן שמעלה אותם לדרגת קדשת האדם.

ויש לבאר החלוק בין פעלת החכם על פי דרך הפשט לכומו שהיא על פי הלכה: הלמוד על דרך הפשט - כנגד עולם העשיה - הוא בהתאם לדרגא פשוטה ונמוכה בעבודת האדם, ולכן על פי פשט, פעלת החכם היא רק כנגד 'הפרה' [כפי שנתבאר בארוכה בלקוטי שיחות חל"ג עמ' 189 ואילך, עיי"ש], לפי שאדם כזה אינו ראוי עדין להתעלות לדרגא כזו שצריך להתעסק בדברים גשמיים באופן של 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג ו).

אכל על פי הדרוש וההלכה בתורה שבעל פה, שזהו בהתאם לאדם שהגביה את עצמו למעלה מעולם העשיה והפשט, בדרגא זו יכול להיות הדרגת נדרים, שהחכם פועל בהאדם שיוכל להעלות הדברים גשמיים לעבודת ה'.

ובעמק יותר יש לומר - דזה שעל פי הלכה חכם מתיר נדרו של כל אחד ואחד מישראל, בלי הבדל (גם מי שהוא בדרגא נמוכה בעבודת ה') - הוא לפי שזהו כחו של חכם אמתי, שיכול להמשיך כח עליון בכל אחד ואחד מישראל, להעלותו לדרגא עליונה יותר (שלא לפי ערך מצבו עצמו).

וזהו הרמז בלשון חז"ל (חגיגה פ"א מ"ח) ש'התיר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמכו' - דזה שחכם יכול להתיר נדר של כל איש ישראל הרי הוא דבר 'פורח באויר', שהוא דבר שגשגאר למעלה ומבדל מהאדם הנודר, ואין בו (בהנודר) על מה שיסמך' כח זה של החכם, שיתפס בו באופן פנימי.

וזהו איש כי ידר נדר לה', שיהיה מפרש ומדר לה', שיעשו רק אם יצמח מזה נחת רוח להבורא ברוך הוא, וזהו לאסור אסור על נפשו, לבל יכונן לעשות לעצמו לטובת עצמו, רק אם יצמח נחת רוח לה'.

לא יחל דברו, אם האדם זוכה לילף אחרי ה', אזי השם יתברך 'לא יחל דברו', לא יעשה דבריו חלין, וככל היוצא מפיו יעשה השם יתברך, שזוכה להיות בחינת מי מושל בי צדיק (מ"ק טו:), ותגור אמר ויגם (איוב כב כח):

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

גדרים וסיגים מסייעים לשמירת הברית

או יאמר, על דרך דאיתא בזהר (ח"א רכה:), 'וישתחו ישראל על ראש המטה', המטה דא מלכות, ראש המטה דא יסוד, עין שם. וזהו וידבר משה אל ראשי המטות (ל ב), רומז על בחינת יסוד צדיק הנקרא בשם ראש המטה, והינו שהזהיר את ישראל על קדשת הברית.

וזהו זה הדבר אשר צוה ד', על דרך דאיתא במדרש (במ"ר יב ח) אין זה הדבר' אלא מילה, שנאמר 'וזה הדבר אשר מל יהושע' (יהושע ה ד). והעצה לזה הוא לעשות לעצמו גדרים וסיגים בכל ענינים, וזהו איש כי ידר נדר כו', זהו העצה הטובה אל שמירת וקדשת הברית, על ידי נדרים וסיגים:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

ענין הפרת והתרת נדרים ודיניהם - הרמז בעבודת האדם

תכן הענין דהפרת והתרת נדרים בעבודת האדם, שאדם הנודר נדר ואסור עצמו מדברים המתירים, הרי בכחו של האב (ובעל) וחכם להעלות אותו לדרגא געלית יותר, שלא יצטרך לנדר לפרש את עצמו מדברים המתירים.

ובזה יש ב' אפנים: מי שנמצא בדרגא נמוכה יותר, שעדין צריך להנהיגה של פרישות מעניני העולם, מפרים ומבטלים את הנדר, הינו שמעלים אותו לדרגא שלא יצטרך לנדר כדי להפריש את עצמו, כי

מה שאין בן על פי פשוטו של מקרא – כנגד עולם העשיה – בין שאין להם על מה שיסמכו, אין פח זה של החכם (להתיר הנדר) יכול לפעל בפעל בהנדר (שאינו בדרגא זו).

וזהו הבאור (הפנימי) בזה, שגם לפי פרוש רש"י (שהחכם מפר הנדר) צריך החכם לומר בלשון 'התרה' (ולא בלשון הפרה) – כי זה שהחכם רק מפר הנדר, הוא רק מחמת מצבו של הנדר, שאינו 'כלי' לכוונו של

החכם, ולכן פעלת החכם בו היא רק גדר של הפרת הנדר; אבל מצד החכם הרי כחו הוא שיכול להתיר הנדר, ולכן לשונו של החכם היא – התרה (חלק לג עמ' 193-192):

פרשת מטות

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל א)

רב ייבי

רבי יעקב יוסף מאוסטרקא זי"ע א

רמז הפסוק באפן נפלא אודות דבקות האדם בבוא על ידי התקדשות שעות ימות החל

נראה לבאר בעזרת השם יתברך, על פי מה שאיתא בזהר (ח"ג רלח): ובתקונים (תיקון מח פה), ופאה מאן דנטר דירה לשכינה מאן דנטר דירה לשכינה פרוש הפסוק: **כי ידר נדר לה'**, הינו שהוא מכין דירה להשם יתברך שידור עמו. ומפרש, במה יזכה לבוא לידי כך שידור השם יתברך עמו:

כשאדם עובד להשם יתברך בשבע, כמו שנאמר 'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך' (תהלים קיט קסד), וכשאדם עובד להשם יתברך בתצות לילה – שהוא אחר שש שעות בלילה שהוא שעה שביעית, ואחר כך כשהאיר היום צריך להתפלל תפלת שחרית – שהיא שעה שביעית מחצות הלילה, ואחר תצות היום – שהוא שעה שביעית משהאיר היום – הוא זמן מנחה, ותחלת הלילה – שהוא שעה שביעית מחצות היום – הוא זמן תפלת ערבית.

נמצא שמקדש בכל יום ארבע שעות לעבד להשם יתברך. ומכל ששת ימי החל מקדש כ"ד שעות, שהוא יום שבת קדש שהוא שביעי לימי חל.

אם הוא זוכה ומקשר על נפשו עוד רוח ונשמה, ואז יכול לדבק אל השם יתברך על ידי נשמתו, פי השם יתברך אש אוכלת (דברים ד כד), ואיך יכול האדם לדבק אל השם יתברך, רק על ידי נשמתו, כמו שנאמר 'נר אלקים נשמת אדם' (משלי כ ט), והנשמה חצובה מתחת פסא הכבוד (וזהר ח"ב כט).

הרמז בלשון הפסוק

זהו שאמר הכתוב או, שהוא בגימטריא שבעה, **השבע שבעה**, הינו שמחלק 'או' שבגימטריא שבעה ימי הבנין, לעבד

להשם יתברך בשבעה שבעה, ועל ידי זה אסור אסור על נפשו, הינו שהוא מקשר על נפשו עוד רוח ונשמה, כמו שפרש תרגום על פסוק (בראשית לו ז) 'מאלמים אלמים' 'מאסרן אסרן', ואז יכול לדבק אל השם יתברך שידור עמו השם יתברך.

זהירות מדברים בטלים מסייעת לקביעות דירה לשכינה

בבן הזהירה לא יחל דברו, הינו לא יעשה דבריו חלין לדבר דברים בטלים, והטעם, **ככל היצא מפיו יעשה**, הינו כמו שהוא יוצא מפיו בן יעשה, אם יוצא מפיו דבר שבקדושה בורא מלאך קדוש, ואם יוצא מפיו דברים בטלים בורא קלפה, וכיון שהוא רוצה לקבץ דירה לשכינה לדבק אל השם יתברך, בין שרוב עבודת האדם להשם יתברך בפיו, ואם טנף פיו בדברים בטלים איך יכול לעבד להשם יתברך בפיו, לכן לא יחל דברו:

ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב (הוא בא על ישראל והחליף אמנתו באמנותם וכו' אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האמות, רש"י) (לא ח)

נעם אליעזר

רבי אליעזר זוסיא מסקולען זי"ע א

מנהיגי ישראל מחליפים אמנותם הרוחנית לעת הצורך כדי לסייע לשם בחייתם הגשמיים

הנה התורה נקראת 'תורת חיים' פי ממנה נקח הוראה בחיים הכללים והפרטים, וגם דבר זה בא ללמדנו, על המנהיגים הרוחניים של עם ישראל אשר אמנותם היא לעסק בענינים רוחניים להדריך את העם בחיי התורה והמצוות ולהאכילם במזון רוחני.

אכן אם אחרים באים להתערב בענינים רוחניים להדריך את העם ולהטעותם בדרכיהם המסלפות, ומשתמשים בהעזר החמרי שמגשים לפני העם, להתענות בדרך, ולהטותם מדרך התורה והמצוות, מכרחים המנהיגים הרוחניים להתעסק גם

בענינים הגשמיים של העם כדי להצילם על ידי זה מבליזון רוחני מהמאדערגני"ם המתעים, כמו שאמר ישעיה הנביא (ג יב) 'עמי מאשריף מתעים וגו' (והכרני שאבי מורי הרב ז"ל הראה לנו פסוק זה לענין פני הדור שבזמננו).

ובאמת בן היה דרך כל גדולי ישראל ומנהיגיו שהשתדלו עם העם בחמר וברוח, החל מאברהם אבינו ומשה רבנו וכל חכמי ישראל, ויעין בגמרא ברכות (ג:) בסדר היום של דוד המלך נעים זמירות ישראל נכנסו 'חכמי ישראל' אצלו אמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה וכו'. וכן מצינו ברבנו הקדוש (כ"ב ח) פתח אוצרותיו בשני בצרת וכו'.

ובפרט בזמן כזה כשאחרים הרחוקים מיהדות רוצים על ידי כחם במזון הגשמי, לתפס גם אמנות רועי ישראל להנהיג ולהטעות את העם ברוחניות, לעת כזאת צריכים חכמי ישראל האמתים ורועיהם לאחזו באמנותם לדאג בשביל העם גם בגשמיות ועל ידי זה יהיה להם ההשפעה הנחוצה על העם גם בענינים רוחניים:

אנשי הצבא בזו איש לו (לא נג)

תורת שמעון

רבי שמעון מירוסלאב זי"ע א

רמז למלחמת היצר האישית

אנשי הצבא בזו איש לו. על דרך שפכת בחובת הלכבות (שער יחוד המעשה פ"ה), מעשה בחסיד אחד שפגע בשור אחד ששב ממלחמה, אמר לו, שבת מן המלחמה הקטנה התעתד למלחמה הגדולה, אמר לו מה זאת, אמר לו היא המלחמה הגדולה שיש לו לכל אדם עם עצמו מלחמת היצר.

והנה גם במלחמה הזאת מלחמת מדין, **אנשי הצבא**, הינו פתגמו, 'צבא דחילא, בזו גבר לנפשיה', הינו אנשים הצדיקים לוחמים כל אחד עם עצמו, הינו מלחמת היצר המלחמה הגדולה:

ראובן רצו לנחל ארץ סיחון ועוג, שעל ידי זה יקרא המקום שהוא ארץ ישראל, ויגדל שיהיה מקצתו התר פלו.

ועל ידי זה יוכל משה רבנו עליו השלום להכניס לכל ארץ ישראל, אחר שכבר היה בארץ סיחון ועוג שיהיה מארץ ישראל. אם כן כל מה שהשיבו ונשאלו בשלחם היה רק עבור טובת רבם בלבד, שהיו דבוקים בו ובקשו טובתו (תשר"ס):

והייתם נקים מה' ומישראל (לב כב)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

כל יותר להיות נקי מה' מאשר להיות נקי מישראל

מעיד החתם סופר וצלה"ה על מצות 'והייתם נקים מה' ומישראל', שהרבה יותר קל להיות נקי מה', מאשר להיות נקי מישראל. וזה לשונו: 'וב' חובות אלו, נקיות מה' יתברך והנקיות מישראל עמו, הם שני רוכבים צמדים על גבינו, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון, הינו ידי שמים, יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות. ואפילו מבין הצדיקים, מעט מאוד יכולים לומר עליהם שהם נקיים לגמרי מישראל.

הרי, שלהיות נקיים מישראל הוא דבר שכמעט בלתי אפשרי לקיים. והינו שיש צדיקים שנקיים מה', שבין אדם למקום עשו הכל בשלמות ובהדור, אולם נקיים מישראל כמעט ואין בנמצא. משום שהם דברים קשים מלקיים מענינים שבין אדם למקום, שעבודת בין האדם לחברו, הם מהעבודות הקשות ביותר שבמקדש (אחדות ישראל פ"א):

המחלקת נענשו, הפורשים מחבריהם מתוך שנאה ומחלקת על אחת כמה וכמה.

והרי הדברים נוראים, שלמדנו מזה שלא התפנו לענין גשמי כלל וכלל, הינו שלא בגלל פיו של המקום בגשמיות, עסקו בזה, אלא אף ורק לשם שמים, להתרחק מן הגזל ומן המחלקת, ובכל זאת פוק חזי מה שעלתה להם, ונמצינו למדים עד היכן מגיע ענש הפרוד ומיכן שמדה טובה מרבה:

והנה קמתם תחת אבתיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף ה' אל ישראל (לב יד)

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

התמיהה כיצד ענו בני גד ובני ראובן לתוכחת משה רבנו

יש לרקוד, משה רבנו עליו השלום גער בהם 'תרבות אנשים חטאים וכו' (פסוק יד), ואלו הם, במקום שהיו צריכים לשתק – עוד השיבו לו ונשאלו בשלחם.

בני גד ובני ראובן חפצו להשאר עם משה רבנו

ויש לבאר, כמו הרבי רבי בונם ו"ל 'ומקנה רב' (פסוק א), שהיה לבני גד ולבני ראובן קנן ברבי, במשה רבנו עליו השלום, לכן בקשו להשאר עם משה רבנו עליו השלום.

רצונם היה שעל ידי שינחלו את ארץ סיחון ועוג יחשב שכבר נכנס משה רבנו לארץ ויגדל שיהיה מקצתו התר פלו

ויש להוסיף עוד, על פי שהגיד כבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי ו"ל בשם החידושי הרי"ם ו"ל, שבני גד ובני

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד, ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה, ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחיה, אל תעברנו את הירדן

(לב א-ה)

באר משה

רבי יחיאל משה מאו"רוב זיע"א

חמר הפרוד מישראל

בא וראה שאף על פי שכונתם היתה טובה, בכל זאת נענשו על רצונם זה, משום שסוף סוף היתה בזה פרישה מצבור כלל ישראל.

שהרי אמרו (במדבר רבה כב ו): וכן אתה מוצא בבני גד ובני ראובן שהיו עשירים והיה להם מקנה גדול וחבבו את ממונם, וישבו להם חוץ מארץ ישראל, לפיכך גלו תחלה מכל השבטים שנאמר 'ויגלם לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשה' (דברי הימים א' ה כו), ומי גרם להם, על שהפרישו עצמם מן אחיהם בשביל קנינם, מנין, ממה שכתוב בתורה 'ומקנה רב היה לבני ראובן וגו''. והינו שלמרות שלא התרחקו מחמת שנאה וכדומה, אלא בגלל רצונם העצמי, בכל זאת נענשו על כך.

יתר על כך מצינו במדרש (המובא בספר מעלת המדות): קשה המחלקת אפילו כדי לעשות סיג למצות, שכן מצינו בבני גד ובני ראובן שאמרו 'יתן את הארץ הזאת', ומפני מה בחרו אותה, מפני שהיה להם מקנה הרבה, והיו מבקשים להתרחק מן הגזל ומן המחלקת, ולפי שפרשו הם מישראל תחלה, גלו תחלה.

והרי דברים קל וחמר, ומה אלו שפרשו מאחיהם לשם שמים לא מתוך שנאה, אלא כדי להתרחק מן הגזל ומן

פרשת מסעי

המ"ב מסעות הובא בספר הפליאה, והזכירו הרב הקדוש מורנו הרב רבנו שמשון מאסטרופולי, ונמצא כתוב בכתבי הקדש של הרב הגדול מורנו הרב אליהו הכהן זכרנו לברכה בעל שבט מוסר ומדרש תלפיות בעיר תהלה אומיר יגן עליה אליהם. וזה לשונו:

כד נטלו ישראל מרעמסס לא ידעון אי ינטלון לספות או לקהלתה או למוסרות, ופקיד מדברנא דעמה דינטלון

לפנינו ואנו רואים בעינינו שהם כתובים, ומה חדש לנו באמרו ויכתב משה.

סוד מ"ב מסעות שפרש רבי שמשון מאסטרופולי

אמנם תורתנו הקדושה פלה רמזים וסודות לאין קץ, 'ארבה מארץ מדה ורחבה מני ים' (איוב יא ט). ויובן פסוק זה במה שכתב בספר אמת ליצקב הנדפס מחדש על דרך האמת (סוף קונטרס שפת אמת קכג), ושם נמצא כתוב כל ענין המ"ב מסעות, וכתוב שם דמאמר זה דרצה לכתב בענין

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', ואלה מסעיהם למוצאיהם (לב ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מדוע נאמר 'ויכתב משה'

הנה הפסוק הזה כל הוראהו יתמה תמיהה רבה, דמה בא להשימנו, דהרי בפרושא אתמר (לעיל פסוק א) 'אלה מסעי בני ישראל', והיה לו לומר אחריו תכף ומיד 'ויסעו מרעמסס', וממילא הרי כל המסעות כתובים

להורות על דור דעה דכל רז לא אנס להו.

וזהו שדקדק הכתוב לרמוז לנו בכאן ואלה מסעיהם למוצאיהם, כלומר, כל אלה המסעות עלו בדעת בני ישראל, רק נסתפקו בכמה מקומות מהם, ומכל מקום לא נסעו רק למקומות שעלו בדעתם, וחזון מדעתם לא נתגלה להם.

ולזה אמר ואלה מסעיהם שאמה רואה, כלם למוצאיהם, דהינו למה שהמציאו בדעתם, בין בספק בין בודאי, וחזון מדעתם לא נתגלה להם, להורות פח השגתם עד כמה הגיעה. וכל זה שכתבנו להורות בא הפסוק הזה דכל מ"ב המסעות היו בסודות נפלאים, ולהורות כמה ישראל חביבים לפני אביהם שבשמים:

ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה וגו' ויחנו במתקה (לג כד-כח)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

עקר כבוש הארץ נעשה על ידי המצות ומעשים טובים שעשו ישראל במקום שהיו צריכים לכבוש

הנה ביהושע כתיב במרגלים ששלח יהושע 'לחפר את כל הארץ באו' (יהושע ב ג), מה הלשון 'לחפר'. אף הענין, עקר כבישת הארץ היתה על ידי מצות ומעשים טובים שעשו במקום שהוא שהיו צריכים לכבוש, והיו עובדים להבורא יתברך ביראת הרוממות ובאהבה האמתית, וכו' היו מעלים היראות והאהבות הרעים שהיה שם בארץ כנען, כידוע זאת, כי ממנו נקח לעבוד את ה' לקשר את עצמו ביראה ואהבה האמתית, וזו העלאת ניצוצות שבמקום שהוא להקדשה. והיתה הארץ מכרחת להכניע וליבוש מפני בני ישראל ולעשות רצונם, כי המקבל הוא בש מהמשפיע.

וזהו הלשון 'לחפר את כל הארץ באו', מלשון 'והפרה הלכנה' (ישעיה כד כג), כי כל הארץ חפרה מפני בני ישראל בעשותם מצות ומעשים טובים ובעבדם להבורא יתברך ביראה ובאהבה האמתית והיתה מכרחת לעשות רצון בני ישראל.

'חרדה' - מדת היראה, 'מתקה' - מדת אהבה, 'הר שפר' - מדת התפארת

והנה במ"ב מסעות שנסעו בני ישראל כתיב 'ויחנו בחרדה וכו'', 'ויחנו במתקה וכו'', 'ויחנו בהר שפר', כלומר

תחלת הפסוק רומז לספקות של ישראל וסופו על נסיעתם

והנה הסוד הזה בודאי דעל פי משה נכתב ונמסר על פי ה', וזה שבאה תורתנו הקדושה לרמוז לנו, ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם, הפונה, כל מסע שהיה לישראל בו ספק אם ילכו למקום זה או לזה, סוד זה מסרו משה לישראל ונכתב על פי ה', ולא נכתב בתורה בפרוש, והינו הסוד שגלה רבנו האר"י ז"ל. אבל מה שכתב בתורה הוא אלה מסעיהם למוצאיהם, מה שכתוב בתורה, והספקות של ישראל לא נכתבו בתורה בפרוש.

וזה מוכן כמה ששנה הכתוב בלשוננו, שבתחלה הקדים מוצאיהם למסעיהם באמרו ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם, ולבסוף הקדים מסעיהם למוצאיהם באמרו ואלה מסעיהם למוצאיהם. אלא הפונה, להורות בא שכל אות מהשם של אבגית"ץ שאחוזים בו שני כפרים או שלשה או ארבעה, באותו מסע המציאו בו ישראל מציאות ונסתפקו בו, אמרו, כיון שזה האות אחוזים בו כמה כפרים, לא ידענו לאיזה מהם גלף, עד שהיה אומר להם משה על פי ה' זהו שתלכו לו.

ולפיכך, כיון שכתבנו דויכתב משה הוא רומז על הספקות שנסתפקו ישראל ולא נכתבו בפרוש בתורה, ומסרן משה לישראל ונכתבו במקום אחר כמו שכתבם רבנו האר"י ז"ל, בזה הקדים מוצאיהם למסעיהם, דמלת מוצאיהם נדרשת לשון מציאות שהמציאו ישראל ספקות במקומות, ולזה אמר, אותם הספקות שהמציאו ישראל על מסעיהם כתבם משה במקום אחר ולא כתבם בתורה, לפיכך הקדים בזה מוצאיהם למסעיהם. אבל בתורה לא כתב כי אם מסעיהם ממש שנסעו להם, ולא הספקות, ולפיכך הקדים בזה מסעיהם:

תמיד המקום שנסעו היה בכלל הספק של ישראל

ואם תאמר, למוצאיהם הנכתב באחרונה בכדי נסבה, דלא היה לו לומר רק ואלה מסעיהם ותו לא מיד. ויש לומר דגם זה חידוש בה, דהנה כל מה שהיו ישראל מסתפקים במקומות, בכל ספק שהיה משה משיבם לא היה אומר להם שום מקום שילכו, רק ממקומות עצמם שנסתפקו בהם, ובשום פעם לא אמר להם שום מקום שלא היה בדעתם ולא נסתפקו בהם, לא היה אומר להם המקום רק אחד ממקומות שעלו בדעתם ונסתפקו בהם, וחזון ממה שעלה בדעתם לא אמר להם,

לסכות. מסכות לא ידעו אי ינטלון לאתם או לחצרות או לתרח או לעציון גבר, ופקיד מדברנא דעמה דינטלון לאתם.

והנה הביא כל המ"ב מסעות אחת לאחת בספר אמת לעיני הנזכר, ויש פתוב דיש מסע שנפל לישראל ספק בארבעה מקומות לאיזה מהם ילכו, ויש שנסתפק להם בשלשה מקומות, ויש שנסתפק להם בשנים, עד שהיה אומר להם משה על פי ה' לזה תלכו, ויש המסע שלא נסתפק להם בו שום ספק כלל, רק נטלו והלכו בפשיטות:

באור הדברים ע"פ המבאר שמ"ב מסעות כנגד שם מ"ב

והקשה בספר אמת לעיני, מאי שנא מסע ממסע, שיש מסע שנסתפקו בו ארבעה ספקות, ויש שנסתפקו בו שלשה, ויש שנסתפקו בו שנים, ויש שלא נסתפקו בו כלל. ותריץ וזה לשונו: אמנם הפל יובן בדרך ישר בהקדמה אחת שכתב רבנו הקדוש האר"י ז"ל (ליקוטי תורה פרשת מסעי), דאלו המ"ב מסעות הם כנגד שם מ"ב וגו'.

דהינו, רעמסס שהוא כרך הראשון מהמסעות יש לו אחיזה באות הראשונה מן השם, ומה גם שהאות הראשונה היא אל"ף הרומזת לכרך ראשון שהלכו ישראל במדבר, וכן על זה הדרך, השני באות ב', והשלישי באות ג' וכו', אחד באחד יגשו.

והנה ישראל שבאותו הדור שהיו דור דעה, כבר נגלה להם רז זה שסדר הליכתם היה על סדר האותיות השם הנזכר, והיו יודעים כל כרך וכרך באיזה אות הוא אחוז, והיו יודעים שהם עתידים לילך לכפר הרמוז באות אל"ף, או לאות ב"ת וכו'.

אבל הספק שהיו מסתפקים הוא, יען כי רכס ככלם מאותיות השם הזה הם כפולים, יש מהם שתי פעמים, ויש מהם שלש פעמים, ויש ארבע פעמים, ויש מהם שלא הזכירו כי אם פעם אחת.

ולכן תראה כי בתחלה, קדם שילכו לרעמסס הרומז לאות אל"ף של שם זה, הלכו מאליהם ולא נסתפקו, יען שפבר ידעו שלא יש בזה השם כי אם אות אל"ף אחת, אבל כשרצו לילך לסכות הרומז לאות ב"ת, נסתפקו אם הוא לסכות או לקהלתה או למסרות, יען כי השלשה מקומות אלו אחוזים באות ב"ת וכו'. עד כאן לשונו:

מהכיל, להעלות על המכתב גדל הסגופים ששעשה לו.

הרמז בסוסק 'הסכת ושמע'

ולזה בא הרמז בהכתוב שלפנינו. 'הסכת', נוטריקון הס פתח, וכדרכת חז"ל הנ"ל. כלומר שלזכות למדרגת ההסתכלות, המרמז בתבת הסכת פנ"ל. ההכרח הוא לכתת ולשבר עמו כשבר נכל יוצרים, עד שזמן השמים ירחמו עליו, לזכותו במדת ההסתכלות וראיה השכלית, להיות עיני שכל לו, להסתכל במרום בעולמות העליונים.

ואפלו בשעת עסקו בעניני העולם הזה, בעת אכול לחמו ושתות מימיו, ושארית פרטי עניני הצטרפותו הגשמיות, בכל עניניו הוא דבוק בעולמות העליונים, ומשיג העליון מתחתון, ואז באמת יש לו הראיה השכלית ושמיעה השכלית.

מאמר הרבי רבי אלימלך זיע"א שאינו יכול לסבל רעש הכרוזים העליונים הנשמעים באזניו

וזוהו 'הסכת ושמע', כשתכתת ותשבר עצמך, כל התמריות שברך פנ"ל. אז 'הסכת ושמע', תבוא למדרגת ההסתכלות האמתי ולשמיעה הרוחנית, שתזכה לשמע קול הכרוזים במרום. כמו שאמר אדמו"ר הרב הקדוש בוצינא קדישא מהור"ר אלימלך זצ"ל, שלא יוכל לסבל הרעשת ונהמת קול הכרוזים המגיע לאזניו מקול הכרוזים של מעלה.

'ישראל' היום. על דרך היום אם בקלו תשמעו (תהלים צה ז), שמה שהיה עד הנה כבר חלף ועבר, ומה שעבר אין. אף אם מהיום תקבלו עליכם להכשיר מעשיכם על צד היותר טוב ונכון, בתקון כל המדות הקדושות. גם כן תגיעו למדרגה העליונה, להקרא בשם ישראל אשר בך אתפאר.

• חזק ונרנחזק •

מכלל מציון

רבי יעקב דוד מדומסק זיע"א

גם בזמן הגלות אפשר להיטיב המעשים ולהתנהג כשורה

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים וגו' (לג א) ונראה דרך רמז

ארץ חדשה, פרוש בגוף חדש, רק כדי שיהיה הגוף חמר בשר ודם ועם כל זה לעבדו יתברך, נוציא הנצוצות קדושות מפל הדברים הפחותים:

ראש חדש אב

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מסו' ניץ זיע"א

רמזי מוסר נפלאים על צורף שם הויה של חדש אב

ה'סכת ו'שמע' ישראל היום (דברים כז ט). ודרשת חז"ל (ברכות ג:ט) ידוע, דתבת הסכת, נוטריקון הס פתח. ונוכל לומר לפי דרכנו, על פי דרכם. דתבת הסכת, הוא גם כן הסתכלות וראיה, מלשון סוכין בפי'ה (מגילה יד.), שסוכה ברוח הקדש (שם), הנאמר אצל שרה שנקראת יסכה (בראשית יא כט) על שם כך. וכמו שכתוב (במדבר כד יז) אשורנו ולא קרוב, ונתגם אונקלוס סכיתיה ולא איתוהי קריב.

ובא הכתוב להוכיח על פניהם של אותן המתדמים בנפשם שפבר הגיעו למעלה העליונה, במדרגת ההסתכלות וראיה השכלית בעיני השכל בעולמות העליונים. אבל באמת אין אתם יודע עד מה, וטח מראות עיניהם מהשפיל לבוהם, כי צדין לא תקנו וקשטו את עצמם בכללות המדות, להיותם נקי ממום ומגע נכרי, ועדין היצר אורב במגוריו, והנחש מקנן בסתריו.

כי צריך לזה הודפכות רב, לכתת ולשבר כל תאוות הגשמיות וחמירות, להתפשט את עצמו מכל וכל מעניני גשמיות וחמירות העולם הזה, בהרבה תעניות וגדל הסגופים.

עדות אישית על סגופי הרבי רבי אלימלך זיע"א

כי המעט הוא מה שראיתי מרבנותיו הקדושים, אשר נתבקשו בשיבה של מעלה לחזות בנעם העליון ולהתענג מזיו הדרת שכינת כבודו יתברך.

ובפרט מאד מאדומ"ו הרב הקדוש איש אלקים בוצינא קדישא מה"ו אלימלך זצ"ל, שכמה וכמה סגופים עשה לו האיש הקדוש הזה. וכשהייתי אצלו, כבר היה במדרגה העליונה, ועדין יסר והכה את עצמו בכל יום בעשבים העוקצים ושורפים, שקורין בלשון אשכנז ברענעסטיין, חוץ שאר סגופים ותעניותים ומקנאות ששעשה הרב הקדוש הנ"ל. אשר מי יוכל להגיד ולספר, ותקצר היריעה

כשהיו ישראל חונים באיזה מקום שהיה שם יראה רעות רחמנא לצלן, אזי היו עובדים להשם יתברך ביראת הרוממות לירא מפני פחדו והדר גאווה. וזו ויחננו בתורה – מדת היראה, שהיו צריכין לעבוד הבורא יתברך במקום שהוא במדת היראה.

וכשהיו חונים באיזה מקום שהיה שם אהבות רעות שנפלו שם מהשכירה פידוע, היו צריכין לעבוד השם יתברך במדת האהבה אמיתית, וזו ויחננו במתקה – מדת אהבה. וכן ויחננו בהר שפר – הוא מדת התפארות. ובה היה מעלים כל הניצוצות שנפלו שם והעלו אותם לשרשן למקום הקדשה וזו היתה עקר נסיעתם במדבר.

וזו ויכתב משה את מוצאיהם – הוא העלאת הניצוצות שהוציאו ממקום הקלפות. למסעיהם על פי ה' – כלומר זאת היתה מאת ה' על ידי מסעיהם. ואלה מסעיהם – כלומר אלה המסעות שנסעו ישראל במדבר הודיע לנו הכתוב שעקר נסיעתם היתה למוצאיהם – להוציא הנצוצות ולהעלותם למקור הקדשה ודו"ק:

זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנעו לנבלתיה (לד ב)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

השם יתברך יכל לברא את האדם כמלאך או רצונו שיהיה גוף חמרי ובכל זאת יעבדהו

במדבר (במ"ד כג יב): זהו שאמר הכתוב 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים קיא ו), אמר יתברך, יכול [אני] לבראות לכם ארץ חדשה, רק משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים.

פרושו, כי אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם (רש"י בראשית א א), פרוש כשקבלו התורה היה יכול יתברך לבראות אותם בריה חדשה לגמרי, [להטיב] לכם, רק משום 'לתת להם נחלת גוים' - שיוציאו הנצוצות קדושות מכל הדברים שבעולם אפלו פחותים מאד, לכן לא עשה אותם כמלאכים, רק אנו מבקשים שעם כל זה 'לב טהור ברא לי וגו' (תהלים נא יב), וכתוב 'ורוח חדשה אתן בקרבכם' (יחזקאל יא ט).

וזוהו שאמר 'יכול הייתי לבראות לכם

אזי בודאי יכעס עליו המלך, כי אין זה כבוד של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים גם אם יהיה הסעודה גדולה עד למאד. ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו עד שיקין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבא לסעדתו.

אכל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך, אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי, אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלון ללון שם.

והנמשל מוכן ממילא, בזמן שבית המקדש קים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אזי אם היה אדם רוצה לשאב רוח הקדש או נביאות היה צריך עבודה גדולה, כמו שמצינו בשמחת בית השואבה ששם היו שואבים רוח הקדש.

אכל עתה בגלות המר, הגם השכינה קדושה גלתה עמנו ובעוונותינו הרבים היא נע ונד בארץ ותשוקתה מאד למצא מקום דירה לשכן בה. ואם מצאה מנוח מקום נקי אדם שהוא רק נקי מעברות וחטאים אזי שם היא דירתה, ודפח"ח (פרשת וישב):

שבמלאכים אין שום השתנות במצבם כן היו בני ישראל בלי שנוי במצבם.

ואם כן בעל כרחך שאין לנו עצה אחרת, אלא אף בזמן הגלות זמן עקבתא דמשיחא יש לנו לשפר דרכנו ולהיטיב מעשינו ולשוב בתשובה שלמה, ועל ידי כן נזכה שיגאלנו השם יתברך בגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ודו"ק (עמ' טו):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

לאחר חרבן בית המקדש יותר קל להגיע לרוח הקדש | מושל נפלא מהמגיד ממזריטש זיע"א

שמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דקהלת קדש ראויני זלה"ה (המגיד ממזריטש זיע"א), והוא שאנו רואים שבעת אשר אנחנו בגלות המר יש בני אדם שזוכים לרוח הקדש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב פידוע כדי שישגו הנבואה ורוח הקדש. ואמר משל נפלא ומתוק.

למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו בחצרו בפלטין שלו, ויבא איזה אהב המלך וירצה להזמין לסעדתו לביתו,

כזה, שהכתוב בא להוציא מדעת הטועים אשר אומרים בדומתו זמן עקבתא דמשיחא אין באפשרות האדם להתנהג בטוב, וכמו שאבותינו כשהיו במצרים לא התנהגו כראוי ורק אחר שיצאו משם היטיבו מעשיהם, כן הוא הדבר בדרך דור האחרון בזמן הגלות לא יוכל האדם להתנהג כראוי, ורק אחרי גאולתו ששנצא מן הגלות המר הזה נוכל להיטיב מעשינו.

ולהוציא מדעה זו בא הכתוב ואומר דאין הדבר כן, אלא אף במצרים היו אבותינו באותו מצב שהיו כשיצאו משם, דאף בהיותם במצרים היו מאמינים בני מאמינים.

הרמז בלשון הפסוק

וזה אלה מסעי בני ישראל, מלשון הכתוב 'אבן שלמה מסע נבנה' (מלכים א' ו' 1), פרש רש"י שם, שהאבן כמו שהסיעה מן החרב כד נחנה בחומת הבנין עין שם, והקא נמי הפרוש הוא שבאותו מצב שהיו בני ישראל בצאתם ממצרים כך היו גם כן במצרים.

וזהו דכתיב 'לצבאתם', ופרש האלשיך הקדוש ד'צבאותם' אלו המלאכים, כלומר דאותם מלאכים טובים שהיו עם ישראל במצרים יצאו עמם, וכמו

אוצרות גאוני הדורות

ונראה לבאר, בהקדים את המובא ב'מכילתא דרבי ישמעאל' (מסכתא דשירה פר' ב), "רמזה" (שמות טו, א), 'פיון שראו ישראל שרה של אמה נופל, התחילו נותנים שבת. לכן נאמר "רמזה". וכן אתה מוצא, שאין הקב"ה עתיד להפריע מן המלכיות לעתיד לבוא, עד ש'יפריע משריהן תחלה, ש'נאמר "והיה ביום ההוא יפקד ה' על צבא המרום במרום" (ישעיהו כד, כא), ואחר כך 'ועל מלכי האדמה על האדמה' (שם).

גם במדרש (ש"ר כא, ה), דרשו את הפסוק "והנה מצרים נסע אחריהם" (שמות יד, ט), 'שרן של מצרים היה שמו "מצרים", שאין הקב"ה מפיל אמה עד שהוא מפיל שרן תחלה וכו', פיון שהשקיע הקב"ה את המצרים בים, לא שקע תחלה אלא שרן.

ומעתה צריך לומר, שגם במלחמת מדין, היה נצרך להפיל תחלה את שרן של מדין, שיתכן שאף שמו היה 'מדין', ורק לאחר מכן היה אפשר לנצח את אנשי מדין.

חכם ויתרנו, אם כן יובן שדוקא פרשה זו היא מהראוי לומר אל ראשי המטות, כלומר לחשובים וגדולי הדור, שאם הם הנודרים צריכים גם כן ללך אצל חכם כדי להתירם.

נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמיד. וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין (לא ב-ג)

מגיד חדשות

רבי בוגיד חנינא סעודן זצ"ל

כדי לנצח את המדינים היה צריך להפיל תחלה את השר שלהם

קשה, מדוע בתחלה יחס את הנקמה לישראל ואמר "נקמת בני ישראל", ולאחר מכן יחסה לה' ואמר "נקמת ה'". עוד קשה, מדוע בתחלה נאמר "המדינים" בלשון רבים, ולאחר מכן "במדין" בלשון יחיד.

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר (ב ל)

משנת רבי אליעזר

רבי אליעזר טרילנגר זצ"ל

אף החשובים וגדולי הדור יוכלו להכנס להתיר נדרם

צריך לתת טעם למה דוקא פרשה זו נאמר לראשי המטות יותר מפל פרשיות התורה.

ונראה לי לישב על דרך דאמרו רבותינו ז"ל במסכת ברכות (י) ובמסכת תענית פרק קמא (ה) גבי מעשה דפנחס ויפתח, פנחס אמר אני כהן גדול וכן כהן גדול ואלף אצל עם הארץ, ויפתח אמר אני מלך ואלף אצל פנחס. וכן גבי יחזקיה וישעיה, חזקיה אמר ליזיל ישעיה לגבאי שאני מלך, וישעיה אמר ליזיל חזקיה לגבאי וכו', וכלם נעשו, מפנחס נסתלק רוח הקדש, ומיפתח נשול אבר אבר וכו'.

נמצא מכל זה דאף אם הוא הנודר אדם חשוב וגדול, מכל מקום ילך אצל

שהורגין בחרב, לא מצינו דוגמה בכל משך ימי העולם, שניצחו אמה אחרת ומהנוצחים לא נפל אחד.

ובזה מובן שספר הכתוב (לא ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב, דלכאורה מאי נפקא מנה באיזה אפן הרגו אותו. אולם לפי זה אתי שפיר, דבזה משמיענו טעם למה נצטוו עתה על טהרה מטמאת מת, כי הרגו בידם ונטמאו, ולא במלחמת סיחון ועוג כי לא נטמאו.

ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל (לב טו-טז)

דברי גאונים

בשם רבי אברהם דוד מבוטשאט זצ"ל

אפני שמירת הטף של בני גד ורואבו

ונראה לבאר על פי מאמר חכמינו ז"ל (ברכות ג), מיד יועצין באחיתפל, ונמליכין בסנהדרין, ושואלין באורים ותמים, וקשה למה צריך כל כך, פיון דשאלו באורים ותמים תו לא צריך יותר.

רק האמת דכל מה שיש בידינו לעשות על פי הטבע אין אנו סומכין על הנס, אף מה שלא ישלם הטבע ישלים הנס, לכן שואלין מקדם בדרך עצה וטבע בני אדם יועצין באחיתפל, ואחר כך שואלין בסנהדרין אם הוא על פי התורה, ואחר כך כשאנו רואין שהוא על פי חק ומשפט בני אדם שואלין באורים ותמים להשלים על פי הנס.

וזה גם כן פאן שבנו ערי מבצר לטפם, אין זה בטחון גדול שלא יזקו הטף מאמות העולם אשר סביב יתהלכו בחול על שפת הים, ומי יעמד לנגדם אם יבזו וישללו הערים והטף, אף עקר בטחונם היה שבזכות המצוה שהולכים להם מלחמות ה' בשביל אחיהם ינצלו, אף הם הצרכו לעשות ערי מבצר על פי הטבע, לכן אמרו בשביל שני דברים ישמר הטף, אחד על פי טבע, ואחד על פי הנס.

וזהו שאמר ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן וכו' וערים לטפנו, זהו שמירה על פי הטבע, ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל שזכות המצוה גנן עליהם על פי הנס, ולא יהיה שליטה ליושבי הארץ עליהם.

לא נהרג בלעם בארבעת מיני המיתות שקימו בו עד שהרגוהו בחרב

ועוד יש לומר כמה שנופרש פרוש אחר כמה שאמרו שקימו בו ארבע מיתות, והינו כמה שכתב בזה פירוש בלק (ח"ג קצד): על הריגת בלעם, בההוא שעמא עבד ביה כמה זיני מותא ולא מית, עד דנטל חרבא דהיה תקין עלוי חוץ מהאי סטא, וחויא מהאי סטא - בפשהההוא עשה בו כמה מיני מיתות ולא מת, עד שלקח חרב שהיה חקוק עליה נחש מצד זה ונחש מצד זה.

הרי שאמר שעשו בו כמה מיני מיתות ולא מית, עד שהרגוהו בחרב שבה צורת נחש, ואין ספק שהיה בכשפים של בלעם, וזה עצמו פונת הגמרא שאמרה שקימו בו ארבע מיתות, סקילה שרפה הרג וחנק, הינו ארבע מיתות ממש, כל אחד בפני עצמו, סקילה בפני עצמה ולא מת בה, וכן שרפה בפני עצמה ולא מת בה, וכן הרג וחנק, עד שלבסוף הרגוהו בחרב שבה צורת נחש, נמצא לפי האמת הריגתו היתה בחרב לבד, ולזה פרט הכתוב 'חרב' כי דוקא בחרב מת.

ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש (לא מט)

בהיות הבקר

רבי שאול בראך זצ"ל

במלחמת מדון הצרכו לראשונה לכלי זין

מקשים דתבות 'אשר בידינו' לכאורה מיתרין. ויש לומר דרמב"ן (לא כ) הקשה, מפני מה נצטוו על טהרה מטמאת מת במלחמת מדון, ולא נצטוו כן במלחמת סיחון ועוג. ותירץ בספר תפארת שלמה (מטות ד"ה ואתם) שבכל המלחמות שהיה משה רבנו ע"ה עמהם במלחמה לא הצרכו לכלי זין, על דרך 'עתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות' (ברכות נח), רק במלחמת מדון שלא היה משה עמהם הצרכו להרג בכלי זין עכ"ד.

ולפי זה אתי שפיר שזו שאמרו אשר בידינו דיקו, שזו המלחמה אשר עשינו, עשינו בידינו שהצרכו לכלי זין, וזו חידוש דמכל מקום לא נפקד ממנו איש, דאם מתקנים ונפלו איביכם לפניכם' שאז אין הם צריכין להרג בחרב, אין זה חידוש שלא נפל מהם אחד, אבל במלחמה טבעית

עוד יש להקדים, את המובא במדרש תנחומא (ס"ד) על הפסוק "אלף למטה אלף למטה" (במדבר לא, ד), "יש אומרים שלשת אלפים מכל שבט ושבט, שנים עשר אלף חלוצי צבא, ושנים עשר אלף שהיו משמרים כליהם, ושנים עשר אלף לתפלה".

ועל פי זה יובן, מה שאמר תחלה "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים", היא המלחמה שישאל צריכים להלחם עם המדינים. אף מפיון שפדי לנצח את המדינים, צריך לנצח קדם את השר שלהם, לכן וינדר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא, ובכלל זה 'שנים עשר אלף לתפלה', שהם 'ויהיו על מדין', הינו שיתפללו על הפלת השר "מדין", "לתת נקמת ה' במדין", שה' יפיל אותו, ובכך יוכלו לנצח במלחמה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואת מלכי מדון הרגו על חלליהם וגו' ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב (לא ח)

צמח דוד

רבי יוסף דוד ב"ר שבתי זצ"ל

מיתתו של בלעם בחרב

קשה למה אמר 'בלעם בחרב', הלא כל הנהו דלעיל נמי בחרב ודאי היה. ויש לומר כמה שאמרו בפרק חלק (סנהדרין ק:) שקימו בו ארבע מיתות, סקילה, שרפה, הרג וחנק, ויש לדקדק אם כן למה פרט הכתוב חרב טפי משאר מיתות דקאמר 'הרגו בחרב'.

ולכאורה נראה כמה שכתב רש"י שם, שתלוהו והציתו אש תחת הצליבה, וחתכו ראשו, ונפל לתוך האש. תליה הינו חנק, חתיכת הראש הרג, כשנפל לארץ סקילה, כשנפל לאור שרפה.

ולפי זה עקר מיתתו היה בסוף כשהתכו ראשו, דבתליה אפשר שלא הדקו החבל כל כך בצוארו שימות לגמרי, ובנפילתו לארץ ולאור כבר היה מת מתתיבת הראש, אף על פי שלא נעקרה נפשו מיד בחתיכת הראש, דאם לא כן מאי מהני סקילה ושרפה אחר חתיכת הראש, אלא הינו משום דעדין היה בו חיות להרגיש בצער הסקילה והשרפה, אבל מכל מקום חתיכת הראש חשיב מיתה גמורה פיון שאי אפשר לו לחיות אחר כך, נמצא מיתתו היתה בחרב, ולזה פרט הכתוב 'בחרב'.

ה' וגו', ואז נתרצה משה לדעתם, ונתן גם לחצי מטה מנשה חלק עם בני גד ובני ראובן, כמבאר שם בפרשת מטות.

נמצא דמתחלה חשב משה על בני גד ובני ראובן כי אין מעשה אבותיהם הקדושים בידיהם, אחרי שלא רצו לעבר למלחמה ולא שמו בה' בטחונם, אף כאשר ראה שקבלו עליהם לעבר חלוצים למלחמה, אז ראה כי גם המה נמשכים ומתחייבים אחר אבותיהם, על כן אמר משה כאן כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה בני הגדי לבית אבתם, הרצון, שנמשכים ומתחייבים אחר בית אבתם, אחרי אשר קבלו עליהם לעשות הטוב והישר בעיני אלקים ואדם.

אולם על חצי מטה מנשה לא היה מהצורך להזכירם ליחסם אחר אבותם, אחרי שלא בקשו מתחלה לתן להם אחזה מעבר לירדן מזרחה, אף משה מדעתו נתן להם חלקם שמה, אם כן היה נראה מתחלה לעין כל כי המה נמשכים ומתחייבים אחר אבותיהם.

נחלת עבר הירדן

מעשה רוקח

רבי אלעזר רוקח זצ"ל

עקירת הרי סיחון ועוג לקראת ישראל

כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה (לב ט). לכאורה פסוק זה תמוה, דהרי עכשו בקשו שינתן להם משה רבנו ע"ה, והאידך אמרו 'כי באה' לשון עבר, וגם המלות בעצמם אין להם הכנה.

והנראה לעניות דעתי לישב, דאיתא במדרש (במדבר כב ז) דלכך גלו השני שבטים הללו תחלה לכל ישראל, על שבחתי נחלתם חוץ לארץ ישראל. דבאמת כמה דברים יש חלוק בין ארץ סיחון ועוג ובין קדשת ארץ ישראל ממש, ואם כן מנין היה להם למור שאותו ארץ שיה' כלל לישראל, דילמא מה שתוף גבול ארץ ישראל שיה' להם ולא מה שתוף לגבול.

ונראה לעניות דעתי שהיו להם הוכחה בפרוש רש"י בפרשת חקת (במדבר כא ט) 'ואשר הנחלים אשר נטה לשבת ער', שכשעברו ישראל בנחל נודעזע הקר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה, ונתקרב לצד הקר של מואב

קשה על מה שהוסיף ואמר 'ובאלהיהם עשה ה' שפטים', שנראה ללא צורך.

ונראה לבאר, בהקדים את פרוש רבנו סעדיה (הובא בספר 'פענח רזא'), 'ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון', וביום זה נסעו לסבות, ורק למחרת, יום ט"ז, שהוא "ממחרת הפסח", אז "יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים".

ונראה לדבריו, שהטעם שלא יצאו ישראל ממצרים ביום ט"ו, כי המצריים היו עסוקים ביום זה בקבורת המתים שמתו במפת בכורות, וכן היו שרויים באכל על העבודה זרה שבה עשה ה' שפטים, ואם כן לא היו פנויים ביום זה כדי למנע את ישראל מלצאת, ואם היו ישראל יוצאים באותו יום, לא היה נכר בכך גדל הנס. ומטעם זה עכב ה' את יציאתם של ישראל, ויצאו ביום ט"ז, שאז היו המצריים פנויים יותר, ויכולים היו למנעם מלצאת, ולמרות זאת, לא יכלו לעשות זאת.

ומעתה יובן מה שהוסיף ואמר 'ומצרים מקברים', ביום ט"ו, "את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים", שהוא נתינת טעם לכך שלא יצאו ביום ט"ו אלא ביום ט"ז, כי ביום ט"ו היו המצריים טרודים, ולא היה נכר גדל הנס בכך שלא מנעו את ישראל מלצאת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה בני הגדי לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם (לד יד)

זכרון יצחק

רבי יצחק הונגלרנטר זצ"ל

חצי שבט מנשה לא היה צריך ליחסו אחר אבותיו

עין בדברי מורנו הרב עזריה פיג'ו בחבורו בינה לעתים (דרוש נה), שהערה מדוע אצל בני הראובני ובני הגדי נאמר 'לבית אבתם', ולא אצל חצי מטה מנשה, עין שם מה שכתב בזה.

ונראה על פי המבאר בפרשת מטות, דמתחלה לא דברו חצי מטה מנשה למשה לתן להם אחזה בנחלת סיחון ועוג, אף בני ראובן ובני גד הם היו המדברים למשה, ומשה קצף עליהם ואמר (לב יד) 'תברות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף ה' וגו', ובעבור זה קבלו עליהם ואמרו 'ואנחנו נחלץ חשים לפני'

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן (לג א)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

ענש שעבוד מלכיות בעון חטא העגל

כתבו ו"ל שארבע מלכיות נרמזו בראשי תבות אלה מסעי בני ישראל, א'דום מ'די ב'בל י'ון, והביא זה החיד"א ו"ל בפרשה בנחל (קדומים), וזה שאמר לה כלומר בשביל שאמרו 'אלה אלהיך ישראל' (שמות לב ד), שעשו את העגל, הוא גרם להם מסעי בני ישראל, שהם הגליות שהיו ממסע זה למסע זה, שהוא מגלות זה לגלות זה הרמוזים בראשי תבות כמו שכתבתי.

גם 'מסעי', נוטריקון ס"מ עברו ישראל, שהיא עבודה זרה על ידי העגל, שס"מ הוא הטעה אותם (שבת פט). ושם תאמר, והא פיצד שישאל זרע קדש יטעו בעבודה זרה, ומה גם אחר שקבלו את התורה. לזה אמר אשר יצאו מארץ מצרים, שהיו מלמדים שם לעבד עבודה זרה, הוא שגרם להם שהלכו אחרי נימוסם, כמו שכתב הרב משה אלשיך ו"ל.

ושמא תאמר, וכינן שאינם ראויים ועובדים עבודה זרה במצרים, למה הוציאם ה' משם, לזה אמר הטעם הוא לסבת צבאתם, שהם תולדות של מעלה שהיו עמיהם בגלות כמו שכתב בזהר (ח"ב ד:), ובהם ראה ה', ובצערם בגלות, והוציאם. ועוד טעם אחר ביד, רצה לומר בזכות ורשות ויכלת משה ואהרן הוציאם ה', כמו שאמרו ו"ל (מנחות נג:) על פסוק (שמות יג ח) 'בעבור זה' שהוא משה שנקרא 'זה', עשה ה' לי בצאתי ממצרים'.

ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים: ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים (לג ג-ד)

פני שלמה

רבי שלמה אמריליו זצ"ל

ה' עכב את יציאת ישראל ממצרים כדי להרבות בגדל הנס

קשה, לשם מה צינה כאן התורה שהמצריים היו "מקברים" שנראה ללא קשר לענין מסעותיהם של ישראל. גם

וכו', יעין שם ברש"י, ואותן ההרים היו של ארץ סיחון ועוג, ומנה היה להם הוכחה טובה שגם אותה ארץ שייך להם. ובה מבאר, שהמה בקשו ממשה רבנו ע"ה שיתן להם נחלה מעבר לירדן מזרחה, ושלל תאמר זה אינו שייך כלל לארץ ישראל לכך אמרו כי באה נחלתנו אלינו, כלומר שאותה נחלה כבר באה אלינו כשפסקה לקראת גבורתה, ומנה מוכח שזאת הארץ שייך אלינו, לכך בקשו תן לנו נחלתנו כאן.

שביל הישר

רבי צבי אשכנזי זצ"ל - בעל החכם צבי

התקבוצות נחלת עבר הירדן לקראת בני השבטים

על פי ד"ש לרדקדק יתור לשון 'באה אלינו', ויבאר על פי דאיתא במדרש

שארץ ישראל באה להם לקראתם, לכל אחד ואחד משבט יצאה חלקו לקראתם, זהו פרוש הפסוק שאמרו בני גד כי לא נחל אתם מעבר לירדן והלאה, וזה מוכח כי באה נחלתנו אלינו, מדיק שבא הנחלה לקראתנו מעבר לירדן מזרחה, להורות שזה מגיע לנו.

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

התפשוטות קדשת ארץ ישראל לארץ סיחון ועוג

כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה. ויש לרדקדק על לשון 'כי באה נחלתנו אלינו', והנה להו למימר 'כי לקחנו נחלתנו מעבר לירדן'. ויש לומר כך, דהנה ידוע דארץ ישראל הוי ארץ הקדושה, ושם הוי שרש הקדושה, אבל עבר הירדן הוא חוץ

לארץ והיא ארץ טמאה, ואם בן קשה מדוע ראו בני גד ובני ראובן לבקש נחלתם כאן בחוץ לארץ לעזוב ארץ הקדושה. אך יש לומר, דהנה אמרו חז"ל דלעתיד לבא עתידה ארץ ישראל שתתפשט על כל העולם כלו, הרי אפשר דקדשת ארץ ישראל שתתפשט גם בחוץ לארץ, וכן כתבו כל הספרים הקדושים דלכך אכלו את הפסח במצרים מכת דקדשת ארץ ישראל בא לשם. והינו דארץ ישראל 'ארץ צבי' כתוב בה, שתוכל להתפשט כפי מה שגזרה חכמתו יתברך.

ואם בן כך אמרו בני גד ובני ראובן דגם להם באה קדשת ארץ ישראל לעבר הירדן, ואם בן גם להם יש קדשת ארץ ישראל, וזהו שאמר הכתוב כי באה נחלתנו אלינו, רצה לומר דארץ ישראל באה אליהם ונתקרב להם לחוץ לארץ.

(פר' וזאת הברכה)

מעשי צדיקים

ויזכר משה אל ראשי המטות (ל ב)

אחר הסתלקות הרה"ק רבי יצחק אייזיק מוידויטשוב זיע"א, שהיה בנו הרה"ק רבי אליהו זיע"א בעל זכרון אליהו שהיה גם נכדו של הרה"ק רבי צבי הירש מוידויטשוב זיע"א, בשבת קדש פרשת מטות במחצית מחתנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א במרחץ לבאיו, הסמוך לעיר גרידינג.

בסעודת שבת פנה הרבי מבעלזא לאורחו מספר פעמים בבקשה שיאמר תורה, אך הוא סרב עד שהפציר בו שוב ושוב, ואז נענה רבי אליהו ואמר, "זאת שמעתי מאבי הקדוש בשם רבו הרה"ק רבי צבי הירש מוידויטשוב זיע"א, שאמר בשם הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זיע"א."

"כאשר רוצים לומר תורה לפני בני ישראל, צריך להיות לכל הפחות באחד משלשת האפנים, א' שיהיה דברי תורה לטובת נפש האומר, ב' שהתורה שיאמר תהיה לטובת כלל ישראל, ג' שלא יאמר תורה עד שישמע מפי הגבורה."

הוסיף רבי אליהו ואמר, "שלשת הדברים היו למשה רבנו ונרמזו בפסוק 'ויזכר משה אל ראשי המטות', לטובת נפש האומר, מרמז ב'ראשי המטות', כי משה רבנו היה הראש של כל הנשיאים ושל כל ישראל.

'לבני ישראל', שהתורה שאמר היתה לטובת כלל ישראל, והשלישי, 'לאמר זה הדבר אשר צוה ה', שלא אמר דברי תורה עד שישמע מפי הגבורה", אחר שסים, הפליא רבי יהושע מבעלזא את דבריו הקדושים. (ילקוט עטרת צבי ע"פ זב טב)

איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ו ג)

ספר מורי חמי שפעם הלך לבקר יהודי זקן בבורו פארק בשם ר' יחיאל ניסלבוים, שצנה להיות מתלמידי החפץ חיים זיע"א ולמד בישיבה שלו בראדיו, וכה ספר לו ר' יחיאל.

בשלמדת בישיבתו של מורי ורבי בראדיו, ארע שהחפץ חיים נחלש ולא היה בכוחותיו ללכת לבית הכנסת להתפלל, והוא בקש שיעשו מנין בביתו כדי שיוכל להתפלל במנין, אני הייתי אחד הבחורים שהשלמו את המנין בביתו.

בבית החפץ חיים עמד ארון גבוה שעל אחד ממדפיו רגיל היה להניח את נרתיק הטלית ותפלין שלו, אך באותו יום מחמת חלשתו לא היה בכוח להורידם מאותו מדף, על כן קרא החפץ חיים לבתו, שתבא להוריד את נרתיק הטלית ותפלין. **משום** מה הבת לא הגיעה מיד כשאביה

קרא לה, ואני הזדרזתי מיד והורדתי את הטלית ותפלין, ומסרתי אותם לחפץ חיים, הוא לקח אותם ממני ואמר, "ישר כח, שתחיה לארץ ימים ושנים".

בשניה שספר זאת ר' יחיאל, הוא היה בן מאה שנים, ועדין ראה בשתי עיניו ללא משקפים, הלך על שתי רגליו בלי להשען על מקל, חי ובריא, ועם ראש צלול.

המשיך ר' יחיאל וספר, "אחר שמסרתי לחפץ חיים את הטלית ותפלין, עזרתי לו להוציא את הטלית מהנרתיק והבחנתי שהיה מנח בנרתיק גם גארטל, אבנט ארוך, החפץ חיים לבש את הגארטל וסבב עצמו בו כמה פעמים, כי הוא היה ארוך מאד.

אחר התפלה שאלנו את החפץ חיים מדוע הוא לובש גארטל כמנהג החסידים, והוא ספר שלפני שנים רבות בעודו מסתובב על פני העירות כדי למכר את ספריו, ארע שביום שהיה לו יאצייט הוא נכנס בשערי כפר חסיד, ושם התפלל לפני העמוד.

החסידים בבית הכנסת בכפר הגישו לו גארטל שילבשונו בעת התפלה, ובהיות ואינו זוכר אם כשלבשו אמר בלי נדר או לא, החמיר על עצמו ומאז הוא לובש תדיר בעת תפלתו את הגארטל מחשש נדרי מצוה. (נועם טיח סטאנוב)

חלוצים' ביחד, כי גם אנחנו בני אברהם יצחק ויעקב, על זה באה המסורה ונחנו מה, הינו מה נשיב להם על כך, והתשובה היא, לומר להם 'כלנו בני איש אחד', כי אמת שאבותינו אחד, אך לא האמהות, הינו המוטע'ר, כי המת'ר לכם אינו מתר לנו. (חיי צבי מטות)

ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה (לכ מד)

ישיב הרה"ק רבי יעקב יצחק מליובלין זיע"א במסבה עם תלמידיו הקדושים, ודרש על כל מ"ב המסעות שזכרים בפרשה עד שהגיע לפסוק ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה, ולא היה בפיו מה לדרש בו.

נענה תלמידו הרה"ק רבי צבי הירש מזידטשוב זיע"א ואמר שיש בפיו דבר תורה לדרש בפסוק זה, כי מצינו באברהם אבינו שנקרא 'הר', כמו שאמרו חז"ל (פסחים פח). 'לא באברהם שנקרא הר', וביעקב אבינו מצינו כנוי 'שפר', כמאמר חז"ל (בבא בתרא נח). 'שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון', וביצחק אבינו נאמר 'חרדה', כמו שאמר הכתוב (בראשית כו ג) ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד.

ובגמרא איתא (שבת פט:), 'לעיתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, בנך חטאו לי, אמר לפניו רבונ של עולם ימחו על קדשת שמך, אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גדול בגנים אפשר דבעי רחמי עליהו, אמר ליה בנך חטאו, אמר לפניו רבונ של עולם ימחו על קדשת שמך.

אמר "לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה", אמר לו ליצחק בנך חטאו לי, אמר לפניו, רבונ של עולם בני ולא בנך, בשעה שהקדימו לפניו נעשה לנשמע קראת להם 'בני בכרי', עכשו בני ולא בנך.

ועוד, כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשין, דל עשרין וחמשה דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה דל תרתי סרי ופלגא דצלוי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כלם מוטב, ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליה, ואם תמצא לומר כלם עלי, הא קריבית נפשי קמך.

להם קמיע המרכב משכעה חלקים וצוה להטמינו בארון הקדש אשר בעירה, כשהוא מוסיף ומתבטא, "מי אמר שיש זהב בבורשא", והבטיח שלא יאנה להם כל רע.

עשו יהודי בורשא כמצות רבם והטמינו את הקמיע בארון הקדש, כעבר זמן קצר נעלם הזהב במכרות, במקומו כרו מתכות אחרות, וליהודי בורשא שלום ושלון, כך עברו שנים רבות עד שבאה המלחמה הנוראה, ורוקנה את בורשא יחד עם יתר העירות במחוז מרמורוש מהיהודים.

אחד השרידים ששב לעירה החרבה, זכר את סוד הקמיע שנמסר מאב לבן, פתח את ארון הקדש של בית הכנסת הישן והשומם, מצא את הקמיע, ועלה עמו לארץ הקדש, ומספרים שאחר שבורשא התרוקנה מיהודיה והקמיע נעלם מארון הקדש, שוב כורים זהב במכרות בורשא. (נחלת צבי)

פרשת מסעי

נחנו נעבר חלוצים (לכ לב)

במסורה, נחנו ארבע פעמים, בפסוק זה, 'נחנו פשענו ומרינו' (איכה ג מב), 'כלנו בני איש נחנו' (בראשית מב יא), 'נחנו מה' (שמות טו ז).

יש לפרש בדרך צחות על פי מה שראיתי בספר נפש אהרן, מעשה שארע אצל הרה"ק בעל אהבת ישראל מוידניץ זיע"א שרגיל היה לעסוק בקרוב רחוקים שסטו מדרך הישר, ולהשיכם בתשובה.

פעם שאל אותו אחד הרחוקים הללו, "מה אכפת לכם אם אינני שומר תורה ומצוות, הלא בין כך ובין כך עלינו לחיות יחדיו באהבה ורעות, הלא כלנו בני אברהם יצחק ויעקב אנחנו".

השיב לו רבי ישראל בשנינות בשפת האידיש, "אמת שיש לכלנו 'פאטער', אב אחד, אבל אין לנו 'מוטער', אמה אחת, כי מה שאצלנו מתר אצלכם אסור, ומה שאצלכם מתר אצלנו אסור", ודברי פי חכם חן.

ובזה יש לפרש קצת המסורה שהתחלנו, 'נחנו פשענו ומרינו', שהם אומרים כי הגם שאנחנו פשענו ומרינו, אך נעבר

איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת נגיל וכו' (לא נ)

ספר החסיד ר' ישראל קינד, באחד הימים התליתי אל הרה"ק הדמשק אליעזר מוידניץ זיע"א בלכתו ברחובה של תל אביב, והנה הוא נעצר לפתע ליד חנות תכשיטים, אנו המלוים התפללנו מדוע עצר כאן הרבי ומדוע הוא עומד ומתמהמה, אחר זמן מה הוא נכנס אל החנות, ואמר כי הוא רוצה לראות תכשיטים.

בעל החנות ואשתו מהרו להציע לפניו מגון של תכשיטים, והרבי התענג במשך דקות ארוכות בטיבו של כל תכשיט ובמחירו, ולבסוף בחר בתכשיט כלשהו. כל אותה עת עמדנו משתוממים על המתרחש לנגד עינינו, עצם קניית התכשיט, ההתענינות הבלתי אפניית לרבי, הדברים נראו זרים ומוזרים, אך כמוכן שלא פצינו פינו ולא שאלנו מאומה.

בשיאנו מהחנות אחר זמן ממשך, פנה אלינו הרבי ושאל קבע, "בטח התמיה אתכם המעמד כלו", "אכן כן", אשרנו לאלתר, והרבי פתח והסביר, "כשעברנו ברחוב סמוך לחנות, עלה באזני קול מריבה בין בעל החנות לאשתו.

עציתי את צעדי, ושמעתי שהוכוח הולך ומתלהט והדבורים מחמירים, החלטתי לעשות מעשה, נכנסתי באמתלה של קניית תכשיטים, כך הם היו חלבים להפסיק את הוכוח ביניהם, והתעכבתי בחנות משך זמן בו שערתי כי פעם שכן.

הגם שלא היה בדעתי לרכש מאומה בחנותם, מאחר ויש אסור להתענג במוצרים הנמכרים בלא לקנות, נאלצתי לבסוף גם לרכש תכשיט כלשהו בכסף מלא". (בטאון התאחדות תלמידי וחסידיו וידניץ)

ויקח משה ואלעזר הפהן את הזהב מאתם כל כלי מעטה (לא נא)

בימי הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א, התגלו בסביבת העירה בורשא אשר במחוז מרמורוש מכרות זהב, ולפי חשי השלטונות שאסרו התישבות יהודים באזור מכרות זהב, אימה גזרת גרוש על יהודי העירה שהפכה לפתע לאזור מכרות.

פנו יהודי בורשא בצרתם לרובם רבי מנחם מנדל השוכן ברימנוב הפולנית אשר מעבר להרי הקרפטים, והוא כתב

עצה לטובתו בלשון פקדה וגזרה. (פאר הדור)

ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים (לו יא)

במחשבתו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א בעל התניא, עלה פעם רעיון לנסע ולקבל פני הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א, בעל תולדות יעקב יוסף.

באותה תקופה היה בעל התולדות סגור בחדרו ולא גאות להכניס אליו אנשים, אך משראה את פני בעל התניא, קבלו מיד לחדרו וסגר הדלת בעדו, כך ישבו שלוש יממות רצופות, וכל צרכיהם הובאו לחדר פנימה.

הרבנית הסיקה כי גדול האורח בעיני בעלה רבי יעקב יוסף, והחליטה לגלות לו כאבה, משיצא את החדר, פנתה אליו בבכיה ובתחנונים שיואל להעיר את תשומת לב בעלה שיפקח עיניו על בני ביתו, כי כמה בנות לו שעברו מכבד את פרקו, ואין הוא דואג כלל להובילן לחפה.

חשש בעל התניא לקבל על עצמו שליחות זו, והתנצל כיצד יעלה על הדעת שהוא, אברר צעיר בשנים, יורה דעה את האדם הגדול בענינים בשנים ובחכמה, וקפידתו: כולה חלילה להזיקו.

אחר שספרה הרבנית כי מעולם לא חלק בעלה כבוד כה רב לבאים אליו, ואם כך בודאי יטה אָזנו לדבריו, גאות בעל התניא להעלות ענין זה, אך רק אחר שיברר ויפתר כל ספקותיו ושאלותיו מבעל התולדות, שמא יאבד הדבר את חנו בעיניו.

רק אחר שקבל ברכת פרדה מהתולדות, העז והפטיר כבדרך אגב, "מדוע מעכבים אתם בנותיכם בבית", "מה בידי לעשות עבורו", תמה רבי יעקב יוסף, "חובתכם לנסע מעט על המדינה, ולספק צרכיהם".

"חס" ושלום, קרא התולדות, "תורה מה תהא עליה, איך אלמד כל שעורי הקבועים אם אתעסק בנסיעות", נענה רבי שניאור זלמן ואמר, "הרי הורנו חז"ל (פסחים כ"ג.) 'בתוך בגרה שחרר עבדך', עבודת ה' שלך", התפעל התולדות מהתשובה, על אתר הרים קולו וצוה להקיין המרפכה, וישם לדרך פעמיו. (מגדל עז)

ענתבי שעמד בקשרים אדוקים עם המושל הטורקי, קצף ואים על הרב במדת האחריות הגדולה שעלולה לסכן חלילה את כל יהודי ירושלים, אך רבי יוסף חיים בקשו שישקל היטב מה היה אומר, אלו היתה התקלה באה על ידי בנו יחידו, הדברים השפיעו עליו, והוא נרתע.

בששאלו את רבי יוסף חיים מדוע נכנס בעבי הקורה למען הצעיר עד כדי סכנת חיים לו וליתר יהודי ירושלים, השיב כי אלו היה יודע שהצעיר יעמד לדין ויקבל ענש בבית המשפט, הוא לא היה מגן עליו כלל, אדרבא, אם עשה מעשה שלא כהגון ואפלו בשוגג, שיקבל עליו את הדין ואסור להבריחו.

במקרה שלפנינו קים חשש של גאלת הדם, וברור כי לא יזכה הנאשם אפלו לבוא עד פתח בית המשפט, כי פראי אדם או גואלי דם יהרגוהו באמצע הדרך, במצב כזה ודאי שיש לחמל עליו ולהצילו ממיתה בטוחה, שלא התחייב בה בדין. (האיש על החומה)

זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים (לו ו)

ספר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל כי זולת הרבה מקרים ידועים שהפליא עצה והגדיל תושיה, לעתים לא הסתפק החזון איש זצ"ל ביעוץ בעלמא והורה נחירות כיצד לנהג.

מעשה בן תורה שאשתו לקתה בלבה, והרופאים קבעו לה טפול מסים, בא וספר דברים לאשורם בפני החזון איש והוא אמר לו, "אל תצית להם, קרע את המרשם של הרופא לגזרים".

עשה הלה כאשר נצטוה, מאידך בני ביתו נמלאו חרדה והסוסים, היתכן להמרות פי הרופא, חזר ובא לפניו בשאלה, "שמא כדאי בכל זאת לקים דברי הרופא", העמיד החזון איש פני מתרעם ואמר בנימה של גערה, "הלא אמרתי שלא תחשש לדבריהם".

במעשה זה ובמקרים דומים תפס לשון ערומים, ולמד ממקרא שכתוב אצל בנות צלפחד 'זה הדבר אשר צוה ה' לטוב בעיניהם תהיינה לנשים', לשון צווי, למרות שאמרו חז"ל (בבא בתרא כב.) כי רק עצה טובה השיאן ולא בגדר חיוב, לעתים טובת השואל דורשת שישאיו לו

על פי זה אפשר לפרש, 'ויסעו מהר שפר', הינו יסעו מהר' שהוא אברהם אבינו, וכן יסעו מ'שפר' הרומוז על יעקב אבינו, ויחנו 'בחרדה', הינו ביצחק אבינו שבו מצינו 'חרדה', כי הוא יעשה חשבון לפניו יתברך ויאמר 'פלגא עלי ופלגא עלך' וכו'. (בית ישראל)

והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה (לה כה) כל חייו פעל רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ללא לאות למען כל יהודי, גם לאותם רחוקים שלא חשבו שאי פעם יזדקקו לעזרתו של הרב החרדי מירושלים, במיוחד היה מוכן אף למסירות נפש ממש, כשהדבר נגע להצלת נפש אחת מישראל.

פעם נהרג בשגגה בן לאחת המשפחות הערביות החשובות בירושלים, על ידי צעיר יהודי, והלה נמלט בבהלה לבית רבי יוסף חיים הקרוב, התסיסה בקרב הערבים היתה גדולה, והם גם ראו את כוונ הברירה.

הרב קבל את הבורח לביתו, והבטיח לו הגנה מפני מבקשי נפשו, בני ביתו ומקורביו פחדו מפני הסכנה, אך הוא עצמו טפל בבורח והחביא אותו, דבר שכרוף היה בסכנה גדולה, כי אלו היו תופשים את הצעיר, היה דינו נחרץ למות והיתה סכנה לכל דרי הרבע היהודי.

המושל הטורקי התקיף הזעיק לארמונו את הרב, ודרש לדעת היכן הרוצח, אך הרב התחמק והשיב, "הלא לממשלה יש שוטרים, שילכו ויחפשו", המושל לא ותר ופקד על הרב, "אומרים שאתה יודע היכן נמצא הרוצח, ואתה צריך להסגירו".

אך הרב השיב בתקיפות, "הכי דילטור אני לממשלה, וכי זה תפקידי, לגלות פושעים", המושל כעס ואים שהוא יצוה לאסור אותו, אך הרב ענה בקרירות, "הייתי מוכן לזה, ולכן הבאתי אתי טלית ותפלין".

מושל העיר הזעיק את מר אלברט ענתבי מנהל עניני פיק"א בארץ ישראל שהיה אדם תקיף, ודרש ממנו להסגיר את הצעיר, הלה קרא לאספה חשאית של ראשי הקהלה היהודית אליה הזמין גם את הרב, ובאי האסיפה החליטו להסגיר את האיש, אך הרב באחת, "הוא לא יעשה זאת".

פרשת מטות

החסיד שנתן את הדורון בשם רבו

הייתה זו התבטאות נדירה ביותר שנשמעה בבית מדרשו של רבינו המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. שעת רצון הייתה והמגיד הגדול דיבר בקדשו לפני קבוצת תלמידיו הנעלים וגילה להם מכשונם של עולם, את אשר נודע לו מסוד ה' ליראיו: דעו לכם, אמר המגיד הגדול, כי בשמי מרומים נמנו וגמרו להוריד לעולם נשמה גבוהה ויקרה שלא הייתה כמוה מזה כמה מאות שנה. זו תהיה נשמה קדושה וטהורה מעולמות עליונים, וראו לעשות כל אשר ביכולתכם כדי לזכות בזו הנשמה.

בעוד שרוב ככל התלמידים קמו ממקומם ונסעו לביתם נאוה קודש, הרי שהרה"ק רבי מנחם נחום מטשרנוביל זיע"א, בעל 'מאור עינים', הגה בדעתו רעיון נפלא וישם לדרך פעמיו, אל הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, ויבקש מעמו שיעמוד לימינו ויסייע בעדו לזכות באותה נשמה קדושה וטהורה העומדת לרדת לעולם. לאחר שהמאור עינים השיח בפני הרה"ק מקוריץ את מבוקשו, נענע לו הרה"ק מקוריץ בראשו ויען ויאמר לו: לינו פה הלילה ולמחר נראה כדת מה לעשות.

עם אור הבוקר שלח הרה"ק מקוריץ לקרוא להמאור עינים ויאמר לו: בוא יחד עמי אל מקווה הטהרה, להטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה. ויהי כאשר הגיעו למקווה הטהרה, קדם הרה"ק מקוריץ ונכנס אל תוך מי המקווה כשהמאור עינים עומד וממתין בסילודין ובחרדת קודש.

לאחר שטבל הרה"ק מקוריץ פעם אחת, פנה אל המאור עינים ואמר לו בקול רינה: זכיתם ופעלתי עבורכם שאתם תהיו אלו שתזכו בנשמה קדושה זו היורדת לעולם. ראה המאור עינים כי שעה זו הוא שעת רחמים ורצון ואפשר לפעול בה גדולות ונצורות, ויאמר להרה"ק מקוריץ: רצוני ובקשתי שמנשמה קדושה זו יהיו צדיקים לדורי דורות עד ביאת משיח צדקנו. מיד טבל הרה"ק מקוריץ פעם נוספת, וכשהרים את ראשו אמר בשמחה: הנה גם את זאת הצלחתי לפעול עבורכם, ואכן דורות של צדיקים יקומו ויבואו מצאצאי נשמה זו.

לא נחה דעתו של המאור עינים ויבקש מהרה"ק מקוריץ: אף גם זאת אבקש מכם, שנשמה גבוהה זו וכל צאצאיה הצדיקים לדורי דורות לא יהיו 'נצרכים להעולם', דהיינו, שפרנסתם תהא מצויה להם בהרחבה ובדרך

כבוד, מבלי שיזדקקו לכספי הפדיונות שיתנו להם החסידים.

כיון ששמע זאת הרה"ק מקוריץ מיד השיב ואמר: זאת לא תוכלו לפעול בשום אופן, אלא אדרבה, 'העולם יהיו נצרכים להם, והם יהיו נצרכים להעולם', והיינו, שצדיקים אלו ישפיעו שפע של ברכות וישועות לאנשי שלומם, והעולם יהיו נצרכים לברכתם הקדושה ולישועותיהם, ואף הם יהיו נצרכים להעולם, שכן את פרנסתם ימצאו מאנשי שלומם שיחזיקו אותם ויתנו להם מממונם.

עלה הרה"ק מקוריץ ונסתפג, ולאחר תפילת שחרית נתן לאורחו המאור עינים את ברכת הפרידה לחיים ולשלום, ומיד נסע המאור עינים לביתו, כשבאמתחתו ברכתו הקדושה של הרה"ק מקוריץ לזכות בנשמה קדושה זו.

בעוד מרכבתו של המאור עינים עושה את דרכה ויוצאת מהעיר קוריץ, הרי שכנגדה נכנסה ובאה מרכבתו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א, בעל התניא והשולחן ערוך, בבואה אל תוך העיר. עד מהרה התברר כי מטרתו של בעל התניא דומה הייתה למטרתו של המאור עינים. אף בעל התניא בא לבקש מהרה"ק מקוריץ את רצונו לזכות בנשמה קדושה זו שעליה סיפר המגיד ממעזריטש.

לאחר ששטח בעל התניא לפני הרה"ק מקוריץ את מבוקשו זה, השיבו: מה אעשה שכבר קדמך רבי מנחם נחום. הוא היה אצלי מקודם וברכתי אותו שיזכה להמשיך את נשמה זו אצלו ('אהלי צדיקים' עמ' לג. "שמעתי משאר בשרי הרב הצדיק רבי אריה לייב ז"ל מסלאוויטא בן הרב הצדיק הקדוש המפורסם רבי שמואל אבא ז"ל מסלאוויטא").

לאחר ברכתו של הרה"ק מקוריץ זכה המאור עינים, בשנת תק"ל, בבנו הרה"ק רבי מרדכי זיע"א, הלוא הוא המגיד מטשרנוביל, ואף בעל התניא זכה, בשנת תקל"ד, בבנו הרה"ק רבי דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי. שניהם האירו לארץ ולדרים. על המגיד מטשרנוביל גילו צדיקים את שגב ועוז מעלתו, שנשמתו הוא מעולם התיקון.

תלמיד נוסף של המגיד ממעזריטש שדבר רבו הגדול הגיע אליו ואף הוא ביקש מאוד לזכות בנשמה גבוהה זו היה הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, אשר כנודע חיבר את הפיוט הקדוש "ה אכסוף" בהוראת רבו הגדול. הרה"ק מקארלין, ברצונו לזכות בנשמה הגבוהה, הכין את עצמו לכך בהכנה דרבה, בפרישות

גדולה מכל ענייני העולם הזה, בזיכוכים נפלאים ובעבודת קודש מרוממת מאוד.

ברם, חלפו הימים והרה"ק מקארלין ראה שהנשמה הגבוהה המדוברת לא נולדה אצלו. כיון שכך נסע הרה"ק מקארלין אל רבו המגיד ממעזריטש ותהא באזנו על מה ומה לא עלה בידו להשיג את זאת הנשמה. גילה לו המגיד ממעזריטש ואמר לו: אכן לא קיבלת את הנשמה הגבוהה, אך אין זה בשל חסרון בעבודתך הקדושה, אלא לפי שהמאור עינים כבר קדם וזכה בה בכוח ברכתו של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ.

המשיך המגיד ממעזריטש ואמר להרה"ק מקארלין: עם זאת שלא זכית לנשמה גבוהה זו, אך היות ועשית הכנה רוחנית גדולה ומופלגת לזכות בה, הרי שעדיין יהיה לך חלק באותה נשמה, ותזכה שבתך תהיה בת הזוג של אותה נשמה גבוהה, ועל ידי כך תזכה שחתנך יהיה כבנך וצאצאיו יהיו גם צאצאיו. ואכן לימים נשא המגיד מטשרנוביל לאשה את הרבנית מרת חיה שרה ע"ה, בת הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין.

שידוך זה בין חצרות טשרנוביל וקארלין הביא לידי גמר טוב, המגיד ממעזריטש בכבודו ובעצמו ביודעו ברוח קדשו שנשמות אלו שייכות זו לזו. הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין כבר נסתלק בחודש ניסן שנת תקל"ב, והאירוסין היו קודם חודש כסלו של שנת תקל"ג, בו נסתלק המגיד ממעזריטש. החתן היה ילד כבן שלש שנים בשעה זו, ואילו שמחת הנישואין הייתה בסביבות שנת תקמ"ד, ומזיווג זה נולד בנם הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זיע"א.

את המעשה סיפר כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א והוסיף בנועם שיחו כי יש בשפתי חסידים מקובל גירסא אחרת לכך שזכה המאור עינים לבן קדוש כהמגיד מטשרנוביל, אולם אין כאן סתירה בין הגירסאות כי אם הא בהא תליא, ושתי הגירסאות אמיתיות ונאמנות ומשולבות זו בזו, והיינו שזכיית המאור עינים להקדים ולבוא אל הרה"ק מקוריץ ולזכות לברכתו שיפעל עבורו את הנשמה הקדושה ואת צאצאיה הצדיקים, היה בשל מעשה שהיה אשר כך היה:

כמנהג העתיק בשמחות של נישואין, גם בשמחת נישואיו של הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א, בנו יחידו של המגיד ממעזריטש, עמד בדחן וחרז במתק שפתים דברי שיר לכבוד

מה ליתן והכלימה מכסה את פניו. המאור עינים הרגיש בצער רבו ובבושתו הגדולה והחליט לעשות מעשה.

דרכו של המאור עינים משכבר הימים היה לקבץ מעות רבות עבור צרכי צדקה בכלל ועבור פדיון שבויים בפרט. מהלך היה אצל בעלי יכולת, עשירים ונגידים, ומתרימים עבור כך, והיו כולם נתבעים ונותנים בנפש חפצה, עד שממון רב היה בכיסו עבור צרכי עמך ישראל המרובים.

ידע המאור עינים כי אין לך צדקה גדולה מאשר לסייע ביד רבו הקדוש. מיד נטל מתוך כיסו סכום עצום של שנים עשר מטבעות זהובים, נתנם בידי הבדחן ואמר לו: הנה זו היא מתנתו של המגיד אבי החתן. הכרז זאת בקול גדול להרבות את השמחה. הציץ הבדחן במטבעות וראה שמדובר בסכום גדול מאוד, אשר כמעט ולא נשמע שאב ייתן לבנו כמתנת נישואין.

מיד פתח הבדחן את פיו בחכמה ויאמר דברי חרוזים מיוחדים, הרבה יותר מהרגלו, והיה משבח במילין יקירין את אבי החתן שהשתתף בעין יפה ונתן סכום עצום כזה, ונחה דעתו של המגיד. עם סיום שמחת הנישואין, כשרוב המסובים כבר התפזרו לבתיהם, פנה המגיד ושאל את הבדחן: מי הוא זה שנתן לך את המתנה עבורי. הצביע הבדחן על המאור עינים, שעדיין היה שם, ואמר כי הוא זה.

מיד פנה המגיד אל המאור עינים ואמר לו: היות והיטבת עמי ומנעת ממני בושח, מברך אני שתזכה להביא לעולם נשמה גבוהה וקדושה. ובזכות זאת לימים היה זה המאור עינים שקיבל ראשון את ברכת הרה"ק מקוריץ וכך זכה לבנו המגיד משרנוביל.

על הפסוק (במדבר ל ב): 'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמָּטוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' פִּירֵשׁ הַרְה"ק רבי שמעון מירוסלב זיע"א בספר 'תורת שמעון': 'לאמור' הוא לשון של אהבה ושבח, והוא מלשון הפסוק (דברים כו יז-יח) 'את ה' האמרת היום... וה' האמירך היום'. וזהו כוונת הכתוב, שמשח רבינו דיבר אל ראשי המטות, היינו, אל הצדיקים שהם ראשי ונשיאי העם, 'לבני ישראל לאמור', והיינו שיהיו תמיד אוהבים ומשבחים את בני ישראל וילמדו עליהם זכות וישפיעו עליהם שפע ברכות וישועות.

ויש להוסיף ולומר כזאת גם לאורך גיסא, שדברי משה היו לבני ישראל 'אל ראשי המטות... לאמור', שנצטוו בני ישראל לאהוב ולשבח את הצדיקים ראשי המטות, לעשות פרקמטיא לתלמידי חכמים ולסייע בעדם בטובות הנאה ולסייעם בכל הנצרך להם.

לפז, התיישבו כל המסובים לשמוע את דבריו של הבדחן שהפליא פלאות בדבריו כי נעמו. לאחר שהבדחן האריך בדברי חרוזים, עשויים בטוב טעם ודעת, נפנה להכריז את מתנות הדורון דרשה. כמובן וכפשוטו, ביקש הבדחן לפתוח תחילה במתנתו של המגיד, הן בשל כך שהוא אב החתן, והן בשל כך שהוא היה ראש המסובים והנכבד שבכולם.

הכריז הבדחן כי הנה אבי החתן נותן... והיה הבדחן מטה אזניו כמבקש לשמוע מהמגיד את המתנה שהוא מבקש לתת, אלא שהמגיד לא השיבו ולא כלום. חשב הבדחן כי המגיד מהרהר במחשבותיו על המתנה שברצונו ליתן, וחזר ואמר בקול גדול: אבי החתן, המגיד ממעזריטש, נותן... וגם הפעם לא השיבו המגיד כלום.

לא טיפש היה הבדחן ומעולם לא היה סבור שמעות למכביר יש בידי המגיד. ידוע ידע היטב כי ביתו של המגיד ריק מכל ואין ידו משגת לחלק מתנות ודורונות. אמנם סבור היה הבדחן כי בזה הוא ממלא את תפקידו כבדחן ועל דעת כן הוא שנשכר, ואדרבה, אם לא יזמין את אבי החתן ליתן את מתנתו, נמצא שהוא מבזהו בשער בת רבים.

סבר איפוא הבדחן כי הוא יעשה את תפקידו כמתבקש ממנו ויפתח בדברים על כך שאבי החתן נותן מתנתו, ותיכף ומיד יקומו החסידים ויתנו מעצמם, איש כמתנת ידו, עבור דורון הדרשה שרבה, אבי החתן צריך ליתן. הרי 'אין ציבור עני' ובוודאי יש בקהל החסידים כאלה שהפרוטה מצויה בכיסם וישמחו להנות את רבה מממונם.

בפועל, איש מבין החסידים לא ניגש לבדחן או למגיד ליתן לו מכספו עבור המתנה. יש אומרים שהחסידים עצמם היו מדוכאים בעניות קשה ואביונות, ולא היה בידם מעות, ויש אומרים שהחסידים לא חלו ולא הרגישו את הנעשה מולם, ולפי תומם חשבו שהמגיד שרוי בדביקות עילאה ועל כן הוא אינו שומע את דברי הבדחן, וזו הסיבה שאינו עונה לבדחן את המתנה שהוא נותן לבנו.

ישב המגיד ופניו כבושות בקרקע בצערו על שאין בידו ליתן את המתנה כמנהג אבות לבנים. כסף מזומן לא היה בידו, ואילו ללוות מאחרים לא רצה, לפי שלא ידע מהיכן יהיה בידו להשיב הלוואה זו. הבדחן מצידו חזר שוב ושוב על בקשתו מאבי החתן לומר את מתנתו, ואילו החסידים כולם לא הבחינו כי ספר תורה שרוי בצער ורבה נמצא במצוקה קשה.

האחד והיחיד שראה והבין את כל אשר נעשה היה המאור עינים. הוא זה שהבין כי שתיקתו של רבו המגיד אינה באה בשל היותו דבוק ביחודים מרוממים ובהתפשטות הגשמיות. הוא הבין כי המגיד אין לו פרוטה לפרוטה ואין לו מה להשיב לבדחן, כיון שלצערו אין

החתן והכלה. הוצק חן בשפתותיו של הבדחן והוא הפליא לשבח ולפאר ולרומם את מעלת המשפחות החשובות ורום יחוסם למעלה בקודש, ואף הוסיף לומר דברי צחות מתוקים ונעימים כיד השם הטובה עליו.

במהלך החתונה היה מקובל להכריז על "דרשה געשאנק", היינו, על דורונות הדרשה שאותם נותנים משתתפי הנישואין לחתן ולכלה. הבדחן היה שומע מכל המסובים את המתנות השונות שיש ברצונם להעניק לבני הזוג בנדבת לבם, והיה מכריז זאת בקול גדול, בשמחה ובצהלה.

מקובל היה שהמחותנים, אבי החתן ואבי הכלה, היו נוטלים חלק בראש ונותנים 'מנה יפה' לבני הזוג. כך גם הסבים והדודים, היו ממשיכים ונותנים כהנה וכהנה, והחרו החזיקו אחריהם גם שאר ידידי המשפחה, חברים וקרובים, כשכל אחד נותן בעין יפה בתוספת ברכות לרוב לחתן ולכלה.

המכובד ביותר היה לתת סכום כסף, כשכל המוסיף מוסיפין לו. הכסף היה נצרך לחתן ולכלה להוצאותיהם השוטפות מיד לאחר החתונה, לבניית ביתם החדש ולסיפוק צרכיהם הדחופים. בשל כך היו רבים לוחשים באזני הבדחן כי הם נותנים סכום כזה וכזה לבני הזוג, ומרבייתם אף היו נותנים זאת בשעת מעשה. מוציאים מכיסם מטבעות זהב או כסף, והמהדרים נתנוהו בצרור בד נאה, ובד בבד עם הכרזת הבדחן היו נותנים את הכסף ביד החתן לשמחתו ולטוב לבבו.

היו אחרים שנתנו שווה כסף, אם בכלים מכלים שונים הנצרכים לחתן ולכלה, סטים שלמים של צלחות וכוסות, לשבתות ולימות החול, או סירים ומחבתות. היו שנתנו פריטים מסוימים כמו כרים וכסתות וכלי מיטה, והיו שהגדילו ליתן תנור אפייה או תנור לחימום בימות החורף.

בקושי רב הצליח המגיד ממעזריטש לעמוד בהתחייבויותיו הבסיסיות וליתן לבנו בגדי שבת ויום טוב כמנהג בעלי בתים חשובים, לשלם את הוצאות החתונה ולעמוד בכל אשר כתב וחתם בטרם האירוסין, כהתחייבות למחותנו. ולפי שכסף זה השיג המגיד ממעזריטש בקושי רב, הרי שכסף נוסף כדי לתת את המתנה לחתן ולכלה לא היה לו.

לא שיתף המגיד איש ברחשי לבבו, רק צהלתו בפניו על שזוכה להוביל את בנו יקירו, הקדוש והטהור, לחופתו, בדרכו לבנות בית נאמן בישראל. בשמחת הנישואין השתתפו כל תלמידי המגיד שבאו לשוב ולעלוז בשמחת רבה הגדול, ואכן השמחה הרקיעה שחקים בקול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשחת נגינתם. בשעה מאוחרת, לאחר שהרוקדים סיימו

מוליך יקירן וחידושים נפלאים מהקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִדְּתָא חֲדָתָא

חֲדָתָא דְאִוְרִייתָא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אש התורה מבערת הרע שבאדם

(בראשית כח יב) [כדאיתא בזוהר (רע"מ נשא קכג):
'ויפח באפיו נשמת חיים' (בראשית ז, ז), דא איהי
דיוקנא דעל בר נש דאתמר ביה 'ויחלום והנה
סלם', 'סלם' ודאי איהי 'נשמת חיים', כרסייא
לשם ידו"ד, דאיהו היראה והאהבה התורה
והמצוה, ובה שריא, והאי כרסייא מנה גזרות
כל נשמתין דישאל, ואיהי דיוקנא על רישא
דבר נש], וכל מחשבה דיבור ומעשה שפועל
האדם בעבודת בוראו הרי הוא ממשיך קדושה
לכל חלקי נשמתו בכל העולמות, ומתגבר כוח
נשמתו בעליונים מחמת עבודתו בתחתונים.

טבע האדם מכסה על הקדושה שבו וע"י התורה מאירה נשמתו

אך מטבע בריאתו הוא גם מלא במידות
פחותות ומגונות שיסודם בנפש הבהמית
שבו, אם כן מה יעשה ויחיה עצמו בעולמות
העליונים. על כך בא הכתוב באמרת אלוה
צרופה ומלמדנו כי **כל דבר אשר יבוא באש
תעבירו באש וטהר**, דהיינו נשמת האדם
החצובה מעליונים אש להבת שלהבת, וכיון
שמקורה מאש בחינת **אשר יבוא באש**, נמצא
כי הדרך לזככה וללבנה להאירה באורה, היא
כאשר **תעבירו באש וטהר** שכיון שמייגע מוחו
ומחשבתו בדברי התורה כאש, מטהרת התורה
אף את גופו שיחדל להסתיר אור הנשמה.
וכדרך שאמרו בגמרא (חגיגה כז): אמר רבי
אבהו אמר רבי אלעזר, תלמידי חכמים אין אור
של גיהנם שולטת בהן, קל וחומר מסלמנדרא,
ומה סלמנדרא שתולדת אש היא, הסך מדמה
אין אור שולטת בו, תלמידי חכמים, שכל גופן
אש, דכתיב (ירמיה כג כט) 'הלוא כה דברי כאש
נאום ה', על אחת כמה וכמה.

ובכוח עסק התורה מזדככת הנפש ויכולים
לתקן את מידות הנפש ולהשיבם למוטב, כי
בכוח האש להפליט כל מיני זוהמה, וזוכה
למצוא מטמוניות טובות בנפשו כמו שאמר
דוד המלך ע"ה (תהלים קיט יח) 'גל עיני ואביטה
נפלאות מתורתך', ובכך יבוא האדם למה
שאמרו חז"ל (יומא פו.) פלוני שלמדו תורה ראו
כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו, עליו
הכתוב אומר (ישעיה מט ג) 'ויאמר לי עבדי אתה
ישראל אשר בך אתפאר' הן בעולם הזה והן
בהשפעתו בעליונים.

המדות הקדושות, ומכסא כבוד מקור מחצבתה
להאיר לאדם גם בעולם השפל והחומרי, ועיקר
הנשמה שרויה בעליונים ורק הארה מועטת
ממנה משתלשלת באדם למשכו ולהגביה אותו
לשורשו.

מהאדם מבוקש לשאוף בכל ימי חייו להגביה
עצמו בכוח הנשמה עד לשמי מרום, בבחינת
'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'

כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהַר
(לא כג). בכוח האש להפליט כל מיני זוהמה
הבלועים בכלים, ויש לנו ללמוד מה גדול כח
התורה הנמשלת לאש (תענית ז.) כנאמר (ירמיה
כג כט) 'הלוא כל דברי כאש נאום ה', ששורפת
ומבערת כל רע שנדבק ונבלע בו, ואז מאיר בו
נשמתו הטהורה, שכן כל יהודי יש בו נשמה
טהורה חלק אלוה ממעל הכלולה משבע

מִדְּתָא דְפִלְיָאָה

ארץ ישראל מוקפת במים

לרמוז שיש להיטהר לפני שנכנסים אליה

וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיֵּרֶדְנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבְלֶתֶיךָ סָבִיב (לד, יב).
בגמרא (שבת לג.) אמרו: בעוון גילוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות
גלות בא לעולם, ומגלין אותן, ובאין אחרים ויושבין במקומן, שנאמר (ויקרא יח כז-כח) 'כי
את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ' וגו' וכתוב 'ותטמא הארץ ואפקד עוונה עליה'
וגו' וכתוב 'ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה'. ארץ ישראל טהורה, ואינה מסוגלה
להכיל בתוכה בעלי עבירה ומקיא אותם, ועל כן גלות בא לעולם.

טהרת ארץ ישראל נלמדת במשנתו של **רבינו הרמ"ק ע"ה** (אור יקר לך שער ב' סי' יז) שפתח
צוהר לפנימיות הגבולות, שבכל הגבולות של ארץ ישראל הכתובות בפרשתנו יש מים.
הגבול המזרחי הוא הירדן, ככתוב (במדבר לד יב) 'וירד הגבול הירדנה והיו תוצאותיו ים
המלח'. הגבול המערבי הוא הים הגדול, ככתוב (שם פסוק ו) 'וגבול ים והיה לכם הים
הגדול'. הגבול הדרומי הוא נחל מצרים, ככתוב (שם פסוק ה) 'ונסב הגבול מעצמון נחלה
מצרים'. והגבול הצפוני הוא נהר פרת.

ולרמוז בא כי כל הנכנס לארץ ישראל שבה אור הקודש, מחוץ לארץ שהאור שבה
טמא, צריך בכניסתו לטבול ולטהר עצמו תחילה ורק אחר כך יכנס, כשינהג כך זוכה
בכניסתו ומתקדש בתוספת נשמה.

קבלת התפילות - בארץ ישראל

האור הקדוש של ארץ ישראל גורם שתהיה תפילות רצויה בשמים, כפי שכתב
המקובל האלוקי רבי נתן שפירא ע"ה בחיבורו **טוב הארץ** (טו ע"ב), מפני שאין אותם
האותיות המתהוות מהפה מתלבשות באור טמא, ולכן הם רצויות ונעשות תיכף עטרה
וכותרת על ראש מלכו של עולם. וזה רמז 'הנה ציעקת ביני ישראל באה אל' (שמות ג
ט) ראשי תיבות 'הצב', רוצה לומר כי בארץ הצב"י תיכף אני מקבל בעצמי הצעקות
והתפילות של בני ישראל, לא על ידי מלאך אלא אני בעצמי, מה שאין כן בחוץ לארץ
שצריך להתלבש באור טמא ויש כמה מקטרגים עליהם עד התכנס בארץ, ואחר כך
צריכים טהרה וניקיון כדי לעלות למקום גבוה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עשרה נסיונות ומ"ב מסעות בכל אחד מישראל

אֱלֹהִים מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְיָתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן (לג, א).

ידוע כי כל דבר שנכתב בתורה הקדושה הוא נצחי לעולם, ועשרה הניסיונות שהיו לו לאברהם ע"ה נכתבו בתורה ויש להם נצחיות שלכל יחיד ויחיד מישראל בפרטות ישנם ניסיונות בימי חייו, וכך כתוב **במאור עינים** (פר' וארא ד"ה וארא): צריך כל אחד ואחד לבוא לידי ניסיונות, אף שמקבל אלוקותו במחשבתו מכל מקום מנסין את כל אחד בעשר ניסיונות, כמו שכתוב באברהם 'עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם'.

כך גם מ"ב המסעות שנסעו ישראל במדבר היו אף הם הכנה לדורות שכל אחד עובר בימי חייו מ"ב מסעות, בכל מיני מצבים זמנים ומקומות, כמובא בשם **הבעל שם טוב הקדוש ע"ה**, ולכן נכתבו המסעות בתורה באופן מפורט כדי שיוכל האדם ללמוד מזה כיצד יפנה ואנה ילך במסעות חייו.

אברהם אבינו ע"ה נתן כח לזרעו בכך שעבר הניסיונות

ואין זה דבר מקרי שכך יצא, שכמו אברהם כך בניו ולשניהם ישנם ניסיונות, אלא הא בהא תליא, כי כל תכלית הניסיונות של אברהם אבינו ע"ה לא היו כלל לעצמו אלא עבור זרעו אחריו, כי עשרה הניסיונות שעמד בהם אברהם אבינו ע"ה הם ההכנה שיוכל כל יהודי העובר ניסיונות לעמוד בהם, וזאת באה המשנה להאיר לנו בדרכנו, שנדע בבירור שהאדם אינו מתמודד בנסיונותיו לבד, רק יש בו כח חזק ואיתו עמו נמצא האדם הגדול בענקים אבינו הקדוש אברהם ע"ה. וזו עצה עמוקה מחושב מחשבות שהכין לנו אומץ ועוז לעמוד בנסיונות והמסעות שאנחנו עוברים, לבלתי ידח ממנו נידח.

אברהם אבינו ע"ה לא היה צריך לעבור את כל עשרת הניסיונות כדי להוכיח שהוא נאמן לה' יתברך, כי באחד מהם כבר נראתה גדלות נאמנותו. אך הסיבה היא כמו שאמרו חז"ל 'מעשיהם של אבות סימן הוא לבנים', שכל תהלוכות חייהם ועבודתם את ה' היו הכל הכנה לדורותיהם שיהיה בהם כח לעמוד בכל הניסיונות, וכדרך שנאמר בגמרא (ב"ב ק). 'קום התהלך

בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה' וכו' כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו. ולכן התורה האריכה במעשי האבות הקדושים, שבכל דרכיהם והילוכם הם נתנו את הכח לכל זרעם.

ולכן נמצא כח פלאי זה בכל יהודי, שאף הוא יוכל להתעלות על טבעו ומשיכותיו ויתן כל חיותו באהבת אמת לבוראו. כי עבודתם של האבות לא היתה עבור עצמם כלל רק היתה בשביל זרעם אחריהם, וכנאמר באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה', ופירש רש"י 'כי ידעתיו' לשון חיבה, שאת האהבה שהיתה בליבו יצוה את בניו. וכמבואר מעלת האבות בדברי **הרמב"ם ע"ה** (מו"נ ח"ג פ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדולה, **כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו**, 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי'.

מהות 'אבות' שנתנו כוחם

וזה הטעם שנקראו 'אבות' כי כל חיותם היתה בעבור זרעם להשפיע עליהם אך טוב, וכן כתב **ברוך חיים לבעל נפש החיים ע"ה** על מה שכתוב במשנה 'עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם' וכו', שדקדק שכאן נקרא בשם 'אבינו', ואילו לעיל (מ"ב) אמר 'עשרה דורות מנח ועד אברהם' ולא אמר אבינו, אלא שרק אחר שעמד בנסיונות וזיכה לבניו אחריו, אז נקרא בשם אברהם אבינו, וכמו שכתוב (משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחרי'.

מסעות בני ישראל במדבר לסיוע לכל זרעם בכל הדורות

כמו כן אבותינו במדבר לא היו צריכים הם עצמם לכל מ"ב המסעות, ונכתבו המסעות בתורה כדי לתת חיזוק לזרעם, שלא ללמד על עצמו לבד יצא אלא גם על העתיד, ולחזק את לב ישראל שלא יפול ליבם עליהם באורך וצער הגלות, וכמו אבותינו במדבר זכו על ידי המסעות להגיע למתנת ארץ ישראל, כך גם עם ישראל בגלותו, תכלית כל הצרות והטרדות היא לתועלת ולתוספת יתירה בעת הגאולה. וכן כתב **בצור המור** (במדבר שם) דברים

מופלאים מחזקים כל נפש: וכן נראה שנכתבו בכאן אלו המסעות בשם ה', להשרישנו שורש ובטחון גדול בגאולה העתידה, ובענין הצרות העוברות עלינו, ולחזק ידיים רפות. לפי שהשם צופה ומביט עד סוף כל הדורות וראה הגליות שיעברו עלינו, ובפרט הגלות הרביעי החזק. וכתב אלו המסעות להבטיחנו בטחון גדול וחזק, כי אף על פי שנעבור צרות רבות ורעות, השם יחינו ויוציאנו מגלותינו. כמו שעשה ביציאת מצרים, שהיו מעונים זה כמה שנים בעבודת פרך, והשם שלח להם מושיעים להצילם מצרותם. ולכן התחיל ואמר 'אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן', וכי עד עכשיו לא ידענו שמשה ואהרן עשו את כל המופתים לפני פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, שכתב בכולן שיצאו ביד משה ואהרן. אבל הרמז בזה, כי כמו שישראל אף על פי שלא היו ראויים לצאת ממצרים לפי מעשיהם, נגאלו ביד משה ואהרן ובזכותם. כן יהיה בגאולות העתידות, שישלח להם מושיע ורב להושיעם, ובפרט בגאולה הרביעית יגאל על יד שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

ולפי שיש באלו השנים וארבעים מסעות דבר גדול בסוד גאולתנו, אמר 'ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי השם', להורות שנכתבו על פי השם, ושם ה' בם, רמזו בהם, שהוציאם מצרה לרוחה. ואפילו שעברו רעות רבות וצרות ויצאו מרעה אל רעה, לא עשה בהם כלה, בסוד השם הרמוז באלו המסעות. **וזה להבטיחנו כי כן יעשה השם בגאולה העתידה, שאף על פי שנהיה נעים ונדים מהר לגבעה, וממלכות למלכות ומגירוש לגירוש, מארץ ישראל לחוצה לארץ, ומצרפת לספרד, ומספרד למלכות ישמעאל, ויענונו, ויושב קדם סלה ישמרנו.**

וללמד לכל אחד בכל המסעות שעובר בהם באופן פרטי, מסעות וקשיים בגוף ובנפש, שיתחזק וידע כי ש'כל דעביד רחמנא לטב עביד', ובסופו של דבר יראה עד כמה היו כל אלו המסעות לטובתו, והכנה מרובה להשפעות טובות ועצומות שהקדוש ברוך הוא ישפיע עליו בכל עניניו בגשמיות וברוחניות.

מזל"ז וקיד"ץ

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

עבודת האדם בעולם הזה ככהן גדול בקודש הקדשים

'דע מה למעלה ממך' - 'שמן על ראשך אל יחסר'

בזה נבוא לביאור דברי משנתנו 'הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מה למעלה ממך' שיודע מה למעלה ממנו ומהו הדבר העומד על ראשו, הוא השמן אשר 'על ראשך אל יחסר', וזכור מזה 'בכל עת' ערב ובוקר וצהריים, אזי נשארים 'בגדיך לבנים' והפתילה מוכנה להדלקה, נר נשמתו מאיר בכל זמן, ומהלך בזהירות כמו שיש על ראשו צלוחית שמן שכל סטיה עלול להישפך, וכך זכור גם שיום 'יבוא ויקרא לפני מלכו של עולם ומכין עצמו כראוי'. ידיעה זו היא אכן הגורמת 'שאין אתה בא לידי עבירה'.

[ראה דברי הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין (פרי צדיק פר' תולדות אות ט): והנה האדם גם בהיותו חי בגוף יכול לראות עצמו כאילו אינו בגוף. וכן אדם יכול לראות עצמו כאילו נפשו מוכנת לצאת מגופו מיד ואז יסולק ממנו כל מחשבות הגשמיות. ויכין לבו רק להכין עצמו לילך לעולם הנשמות. ומי ששב מחמת שבאמת נדמה לו כמו שנפטר מהעולם זהו עושה תשובה בתכלית השלימות. וכמו שאומרים מבין הרב רבי ר' אלימלך זצוקללה"ה ששאלוהו מה ציוה אביו לפני מותו, והשיב שכל ימיו היה מצוה לפני מותו, שהחזיק עצמו כל ימיו כנוטה למות ושהוא מוכן לילך לעולם הנשמות.]

ושם בשבת סיים על זה רבי אליעזר ואף שלמה אמר בחכמתו 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר', מרמז על תיקון גמור לצאת מהגופניות בתכלית השלימות מצד המעשה שהם מצד כוחות הגוף ומצד המחשבה שבמוח. כי 'בגדיך' מרמז על לבוש האדם שהוא הגוף כדכתיב (איוב י יא) 'עור ובשר תלבישני', כי האדם נקרא הנשמה והרוחניות שבו כמו שמובא בזוהר הקדוש (פר' בראשית כ): דהגוף נקרא בשר אדם ולא אדם. וגוון הלבון הוא רומז להזדככות המעשים כמו שנאמר (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו', ונאמר (תהלים נא ט) 'תכבסני ומשלג אלבין'. ועניני הגוף הם המעשים, והיינו שיתקן המעשים שלו 'ושמן על ראשך אל יחסר' שמן מרמז על חכמה (מנחות פה:), והיינו לתקן המחשבה שבמוח שיהיה מופשט מכל וכל מעניני עולם הזה כמו שנוטה למות והולך לעולם הנשמות].

בכל עת ירגיש כאילו מונח כד שמן על ראשו שכל סטיה עלולה לטנף בגדיו

צדיקי הדורות היו חוזרים כפעם בפעם על הביאור בפסוק 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר', והדברים מובאים כבר בכתבי תלמידי האר"י הקדוש ע"ה (שפתי כהן ויקרא ד ב): מזהיר לאדם שיראה בעצמו כאילו הוא לבוש בגדים לבנים שהוא הגוף וכאילו שמן על ראשו, ודאי שהוא נזהר שלא יטה לכאן ולכאן שלא ישפך השמן על בגדיו הלבנים ויטנפם, כן צריך האדם שלא יפנה דעתו רגע מהקדוש ברוך הוא כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', ובזה לא יבוא לידי חטא לעולם מאחר שמגמת פניו מורא הקדוש ברוך הוא. ובדברי מהר"א אדרבי ראינו כיצד יכול אדם לשמר את הבגד הלבן, על ידי שזוכר בכל עת חיותו בעולם הזה שמעשיו ככהן גדול בקודש הקדשים שכל תנועה ופעולה נעשית בשליחות קודש.

השמן נצרך לפתילה היא הגוף ורק כך יכול להאיר

והנה בנר יש את השמן ויש את הפתילה, השמן אשר 'על ראשך' רומז לנשמתו של אדם ועל השכינה ששורה על האדם המקיים שליחותו בעולם שכן 'שמן' גימטריא 'השכינה', אך ללא הפתילה לא תוכל הנשמה להאיר, והפתילה זה הגוף שרק באמצעותו יכול אדם לקיים את המצוות שבמעשה, אשר על כן, מלבד הידיעה שהשמן מונח על ראשו, נצרך גם שהפתילה תחובר יחד עם השמן, שהגוף והנשמה יהיו תואמים יחד ללא הפרעות מצד הגוף שגורמים לעיכוב בהדלקת הנר, וכאשר זוכר ממה שיש על ראשו ודואג שהפתילה לא תסכסך את האור, שמבטל את הגוף לנשמה, נשארים בגדי הלבן צחים ונקיים. או אז מגיע הגוף לתכליתו במלאות שליחותו בעולם ונגנז.

והסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה: דע מה למעלה ממך, עין רואה ואין שומעת, וכל מעשיו בספר נכתבין (פ"ב, מ"א).

יש לו לכל אדם הרוצה לא לבוא לידי עבירה לקיים מילת משנתנו 'הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה' ומהי ההסתכלות 'דע מה למעלה ממך'.

יש לפרש בזה על פי אמרי קדשו של הרה"ק רבי יצחק אדרבי ע"ה (דברי שלום דרוש כ"ז) כי תפקיד כל איש מישראל בעולם הזה הוא כמו הכהן גדול הלוּבש בגדי לבן ומכין עצמו בסילודין להיכנס לקודש הקדשים, וכמו ככהן הגדול לאחר שיצא פושט הוא את בגדיו וגונזים אותם, ככה כל איש ואיש מישראל הוא כהן להקדוש ברוך הוא כמו שנאמר (שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', וחייב כל אדם לעבוד ולשרת להקדוש ברוך הוא בהיותו בעולם הזה בבגדי לבן, כלומר, שלא ילך אחר חומרו ויצרו הרע שהם בגדים צואים, אלא שילבש מידות טובות ויתנהג בדרכי מישרים שהם בגדי לבן וכו', ויתנהג האדם בהיות בעולם לעבוד עבודה זו עד שיזכה להקביל פני שכינה. וכיון שהכין עצמו לכך, לא ישתמש עוד מהמלבוש ההוא ומהחומר ההוא שנתלבש בו לעבוד אותה העבודה, כי לא נתלבש בחומר הזה כי אם לעבוד עבודה זו, וכיון שכבר נעשית, ראוי הוא שיגנז כמו שהיו גונזין בגדי לבן של כהן גדול, כי כבר הושג התכלית.

האדם בבואו לעולם הזה לעבוד עבודתו מתלבש בבגד לנשמתו שהוא הגוף, כי הרי הגוף אינו האדם עצמו בפנימיותו, ותפקידו לזכור שליחותו ככהן הגדול כאמור, ולשמר בגדיו שישארו בגדי לבן נקיים וצחים, וזאת על ידי שיסגל לעצמו מצוות ומעשים טובים וישמר מכל סיג וכתם של חטא. ועל כך אמר שלמה בחכמתו (קהלת ט ח) 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר' שבזכרו משליחותו בקודש ויודע שיתכן בכל רגע שישלים שליחותו ויקרא לבוא לפני מלכו ובוראו, והחכם שומר על עצמו מלכלוך כדי שלא יקרה חלילה שיקרא אל המלך ויבוא בבגדים מרופטים בלויי סחבות. וכששומר בגדיו בנקיות אזי גם כשיגיע עת פקודתו יגנז מלבושו כפי שנעשה עם בגדי הלבן, ויכנס בלבוש מרומם ורוחני הנקרא 'חלוקת דרבנן' שנעשה באמצעות מצוותיו.

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

זהר הקדוש

עם ביאור
הפֿתֿר והפֿבֿור

פרשת מטו"מ • ענייני אהבה ויראה

הדק לצדדים, ומקיימים זאת **בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ** - ביראה ואהבה, ועל ידי זה ממשיכין מוחין מאבא ואימא לזו"ן **אַתְמֵר בְּהוֹן** - נאמר בהם 'לא תקח האם על הבנים' כי בזכות מצות מילה שכינה שורה עליהם ואינה מסתלקת מעליהם, ואם לאו - ואם אין מקיימים מילה כראוי אזי נאמר 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם' כי גורמים ח"ו ב' שילוחים, של אימא עילאה ושל המלכות שכינתא תתאה וכו"ל.

ועוד מצווה שתלויים בה יחודי זו"ן ואו"א.
בְּזִמְנָא דְּמַתִּיחְדִּין בְּזוּגֵיהוֹן - בזמן שישאל מתייחדים עם בת זוגם **בְּקִדּוּשֵׁין וְשִׁבְעַ בְּרַכָּאן** - בקידושין ושבע ברכות **דְּאֵינּוֹן יְחֻדָּא דְּלֵהוֹן** - שהם יחודם של זו"ן, כי חתן וכלה סוד ו"ה שבשם ועל ידי יחודם מעוררים לעילא יחוד קוב"ה ושכינתיה **בְּקִדּוּשָׁה וּבְבִרְכָתָה** - בקדושה שמצד אבא סוד חכמה שנקראת קודש, ובברכה מצד אימא סוד ברכה שממנה הברכות, והיינו שמעוררים יחוד אבא ואימא להמשיך מוחין לזו"ן, ונמצא שמייחדים ד' אותיות הוי"ה, **אַתְמֵר בְּהוֹן** - אזי נאמר בהם 'לא תקח האם על הבנים' כי זוכים והשכינה שורה עליהם, ואם לאו - ואם אינם מתייחדים בקידושין ובשבע ברכות, אזי מתקיים ח"ו 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' וכו' הרומז לב' שילוחין, של אימא עילאה ושל המלכות סוד ב' ההי"ן דהוי"ה, וכנ"ל.

וְאֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא בְּרִשּׁוּתָא ואיננו ישראֵל בגלולתא ברשותא **אַחֲרָא** - וישראל הם בגלות ברשות אחרת, וסיבת הגלות היא, דְּכִדּ לֹא **מַתִּיחְדִּין בְּזוּגֵיהוֹן בְּקִדּוּשֵׁין וְשִׁבְעַ בְּרַכָּאן** - כי כאשר לא מתייחדים בבת זוגם על ידי קידושין ושבע ברכות **דְּאֵינּוֹן יְחֻדָּא דְּלֵהוֹן** - שעל ידי כן מעוררים יחוד עליון דזו"ן **בְּקִדּוּשָׁה וּבְבִרְכָה** - בב' בחינות 'ברכה' ו'קדושה' שהם קידושין ושבע ברכות הרומזים ליחוד אבא ואימא אשר בו תלוי יחוד זו"ן, ועל ידי כן נשלמים ג' בחינות 'ביק' - יחוד ברכה קדושה, ואולם כשאין עושים כן אזי מתהפכים כל אלו הג' בחינות ושורים עליהם להיפך, כי **בְּאַתֵּר דְּקִדּוּשָׁה שְׂרִיא עֲלֵיהוֹן מִסְּאָבָא** - במקום קדושה שורה עליהם טומאה **וּבְאַתֵּר דְּבִרְכָה שְׂרִיא עֲלֵיהוֹן לְטוּתָא** - ובמקום ברכה שורה עליהם קלה **וּבְאַתֵּר דְּיְחֻדָּא שְׂרִיא עֲלֵיהוֹן פְּרוּדָא** - ובמקום יחוד שורה עליהם פירוד.

וְדָא גְרַיִם גְּלוּתָא לְשִׁכְנִיתָא - וכל העניינים הנזכרים, כאשר ישראל אינם מקיימים אותם כראוי זה גורם גלות לשכינה, **דְּאַתְמֵרְכָת מֵאַתְרָהָא** - שמתגרשת ומסתלקת ממקומה **וּמִקְנָהָ דְּאִיהִי יְרוּשָׁלַם** - ומהקן שלה שהיא ירושלים **הָדָא הוּא דְּקִתִּיב** - זהו שכתוב (ישעיה נ א)

וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּח אֶמְכֶם שגורמים הסתלקות השכינה, דהיינו **תְּרִין שְׁלוּחִין** - שני שילוחים וגירושים כנרמז בכתוב 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' והיינו **חַד מִבֵּית רֹאשׁוֹן** - שילוח אחד מבית ראשון, שאז השתלחה אימא עילאה מאבא בסוד הפסקת יחוד הפנימי דאבא ואימא שעל ידו ממשיכים נשמות חדשות, **וְחַד מִבֵּית שְׁנִי** - ושילוח אחד מבית שני, שהוא שילוחה של המלכות נוקבא דז"א שנפלה וירדה ובטל יחוד זו"ן.

בְּמֵאמֵר זה יפרש כי בפסוק 'שלח תשלח את האם' (דברים כב ז) נרמזה הסתלקות השכינה ח"ו כאשר אין ראויים לכך, ובדרושים דלקמן יתבארו כמה עניינים שבקדושה שקיומם כראוי ביראה ואהבה גורם השראת השכינה וביטולם ח"ו יגרום לסילוקה, והם. עסק התורה שבכתב ובעל פה, שמירת שבת בזכור ושמור, תפילין דראש ויד, מצוות מילה ונישואין על ידי קידושין כדת משה וישראל.

בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִיתָא דְּבִכְתָב - שבשעה שישאל עוסקים בתורה שבכתב שהיא בז"א סוד ו' דהוי"ה, **וּבְאוּרִיתָא דְּבַעַל פֶּה** - ובתורה שבעל פה שהיא מלכות סוד אות ה', ולימודם הוא **בְּרַחֲמֵינוּ וְחִילוֹ** - באהבה ויראה שהם בחינות אבא ואימא סוד אותיות י"ה, אז **אַתְמֵר בְּהוֹן** - נאמר בהם (דברים כב ו) 'לא תקח האם על הבנים' - שלא תילקח ותסתלק מעליהם השראת השכינה, כי מאחר שגורמים יחוד זו"ן ואבא ואימא ומחברים ד' אותיות הוי"ה בשלמות, זוכים שהשכינה שורה עליהם בקביעות, **וּבְזִמְנָא דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִין בְּהוֹן בְּרַחֲמֵינוּ וְחִילוֹ** - ובזמן שאינם עוסקים בתורה שבכתב ובעל פה באהבה ויראה **אַתְמֵר בְּהוֹן** - נאמר בהם (שם פסוק ז) 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם' כי מפרידים ד' אותיות ה' וגורמים הסתלקות השכינה ח"ו.

בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל נִטְרִין שְׁבִתָא בְּזִכּוֹר וְשִׁמּוֹר - בשעה שישאל שומרים את השבת בזכור - בקידוש והבדלה, ובשמור - בשמירה מחילול שבת, ובכל דיני השבת במצוות עשה ולא תעשה, ומקיימים כל זאת **בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ** - ביראה ואהבה שהם סוד אבא ואימא, אזי ממשיכים על ידי זה מוחין מאבא ואימא לזו"ן ואזי **אַתְמֵר בְּהוֹן** - נאמר בהם 'לא תקח האם על הבנים' אלא השכינה שורה עליהם, ואם לאו ואם אינם שומרים כראוי **כְּתִיב בְּהוֹן** - כתוב בהם 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' את האם' וגו', היינו **תְּרִין תְּרוּכִין** - שני שילוחים וגירושים, גירוש אחד של אימא עילאה הנפרדת ומשתלחת מאבא, שזה מחמת שאין שומרים השבת ביראה ואהבה שעל ידי כן נעשה פירוד באותיות י"ה סוד אבא ואימא, וגירוש שני של המלכות אימא תתאה הנפרדת ומשתלחת מז"א בעלה, וזה כאשר אין שומרים השבת ב'זכור ושמור' שעל ידי כן נעשה פירוד באותיות ו"ה, שהם זו"ן, ח"ו.

ובאותו האופן **בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִיחְדִּין לְקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּשְׁתַּדְּלִין דְּיָד וּבִתְפִלִּין דְּרֹאשׁ** - בשעה שישאל מתייחדים קוב"ה ושכינתיה שהם זו"ן על ידי הנחת תפילין של יד שהיא המלכות, ותפילין של ראש שהוא לסוד ז"א, **בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ** - ביראה ואהבה שהם סוד אבא ואימא אותיות י"ה, **אַתְמֵר בְּהוֹן** - נאמר בהם 'לא תקח האם על הבנים' כי השכינה שורה עליהם ואינה מסתלקת מהם, ואם אינם מקיימים מצות תפילין כראוי נאמר בהם 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' כנגד שני שילוחים וגירושים של אימא עילאה ותתאה, וכנ"ל.

ובאותו האופן **בְּזִמְנָא דְּמַקְיִימִין** - בשעה שמקיימים **מִצְוַת בְּרִית מִלָּה וְאַעֲבִרְנָה מִנִּיהוּ עֲרָלָה וְעִבְדִּין פְּרִיעָה** - ומעבירים מעליהם הערלה על ידי שכורתם לגמרי עור הערלה ועושים פריעה על ידי שמסירים ומסלקים העור

בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִיתָא דְּבִכְתָב וּבְאוּרִיתָא דְּבַעַל פֶּה, בְּרַחֲמֵינוּ וְחִילוֹ, אַתְמֵר בְּהוֹן (דברים כב ו) 'לא תקח האם על הבנים', **וּבְזִמְנָא דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִין בְּהוֹן בְּרַחֲמֵינוּ וְחִילוֹ, אַתְמֵר בְּהוֹן** (שם פסוק ז) 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם'.

בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל נִטְרִין שְׁבִתָא בְּזִכּוֹר וְשִׁמּוֹר בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ, אַתְמֵר בְּהוֹן 'לא תקח האם על הבנים', ואם לאו כְּתִיב בְּהוֹן 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' וגו', **תְּרִין תְּרוּכִין**.

וּבְזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִיחְדִּין לְקִדּוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּתְפִלִּין דְּיָד וּבִתְפִלִּין דְּרֹאשׁ בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ, אַתְמֵר בְּהוֹן 'לא תקח האם על הבנים', ואם לאו 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח'.

וּבְזִמְנָא דְּמַקְיִימִין מִצְוַת בְּרִית מִלָּה וְאַעֲבִרְנָה מִנִּיהוּ עֲרָלָה, וְעִבְדִּין פְּרִיעָה, בְּחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ, אַתְמֵר בְּהוֹן 'לא תקח האם על הבנים', ואם לאו 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם'.

בְּזִמְנָא דְּמַתִּיחְדִּין בְּזוּגֵיהוֹן בְּקִדּוּשֵׁין וְשִׁבְעַ בְּרַכָּאן, דְּאֵינּוֹן יְחֻדָּא דְּלֵהוֹן בְּקִדּוּשָׁה וּבְבִרְכָתָה, אַתְמֵר בְּהוֹן 'לא תקח האם על הבנים', ואם לאו 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' וכו'.

וְאֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא בְּרִשּׁוּתָא אַחֲרָא, דְּכִדּ לֹא מַתִּיחְדִּין בְּזוּגֵיהוֹן בְּקִדּוּשֵׁין וְשִׁבְעַ בְּרַכָּאן, דְּאֵינּוֹן יְחֻדָּא דְּלֵהוֹן בְּקִדּוּשָׁה וּבְבִרְכָה, אַתְמֵר בְּהוֹן 'לא תקח האם על הבנים', ואם לאו 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' וכו'.

וְדָא גְרַיִם גְּלוּתָא לְשִׁכְנִיתָא, דְּאַתְמֵרְכָת מֵאַתְרָהָא וּמִקְנָהָ דְּאִיהִי יְרוּשָׁלַם, הָדָא הוּא דְּקִתִּיב (ישעיה נ א) 'וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּח אֶמְכֶם', תְּרִין שְׁלוּחִין 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח', חַד מִבֵּית רֹאשׁוֹן, וְחַד מִבֵּית שְׁנִי.

וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּח אֶמְכֶם שגורמים הסתלקות השכינה, דהיינו **תְּרִין שְׁלוּחִין** - שני שילוחים וגירושים כנרמז בכתוב 'שִׁלַּח תִּשְׁלַח' והיינו **חַד מִבֵּית רֹאשׁוֹן** - שילוח אחד מבית ראשון, שאז השתלחה אימא עילאה מאבא בסוד הפסקת יחוד הפנימי דאבא ואימא שעל ידו ממשיכים נשמות חדשות, **וְחַד מִבֵּית שְׁנִי** - ושילוח אחד מבית שני, שהוא שילוחה של המלכות נוקבא דז"א שנפלה וירדה ובטל יחוד זו"ן.

הנה למדנו שעל ידי קיום המצוות והעניינים הנזכרים כראוי גורמים יחוד ז"ו וא"ו, ואם אין ישראל מקיימים אותם כראוי גורמים ח"ו פירוד וריחוק בין אבא ואימא וגלות לשכינה, ועתה יפרש שכמו כן נגרמת גלות גם לז"א בעלה דמטרוניתא שאף הוא מוכרח לנווד ממקומו בעקבות השכינה לשומרה בגלות.

וְאִי תִּימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֶתְתַּרְךָ עִמָּיה - ואם תאמר שהקב"ה

דהיינו ז"א אינו מתגרש עם השכינה,

בְּגִין דָּא אִמְר קָרָא - לפיכך אמר הכתוב

(משלי כז ח) **'כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קֶנֶה'** - כשם

שהשכינה הנקראת צפור נודדת מהקן שלה

בעבור ישראל, **'כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ'** -

כמו כן גם האיש שהוא ז"א בעלה, נודד

ממקומו **בְּגִין לְנִטְרָא לָהּ בְּגִלוּתָא מִרְשׁוֹ**

נוֹכְרָאָה - כדי לשמור אותה בגלותה מרשות

נכרי, **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו שכתוב

(ישעיה מב ח) **'אֲנִי ה' - סוּד ז"א קְדִישָׁא**

'הוּא שְׁמִי וּבְבוּדִי' - המלכות שהיא בחינת

'שם' ו'כבוד' שלי **'לֹאֲחֵר לֹא אֶתָּן וְגו',** ויש

לפרש, מהו **'לֹאֲחֵר'** דָּא אֵל אַחֵר דָּא

סמא"ל - 'לאחר' זה 'אל אחר' שהוא ס"מ

המבקש לאחוז במלכות, ומה שכתוב בהמשך

הפסוק 'ותהילתי לפסילים' **אֵלִין מִמֶּנּוּ**

דְּעַל שְׁבָעִין אֹמִינִין - אלו הממונים שעל

שבעים האומות, כי לכל אומה שר שלה.

וּבְגִינָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא - ובעבור

השכינה השרויה בגלות, הקדוש

ברוך הוא, דהיינו ז"א, **אִיהוּ** - הוא בבחינת

(שיה"ש ז ו) **'מֶלֶךְ אֲסוּר בְּרֶהֱטִים'** דהיינו,

אִיהוּ אֲסוּר עֲמֵהוֹן בְּתַפְלִין דְּרִישָׁא -

הוא אסור וקשור עם השכינה ועם ישראל על

ידי קשר תפילין של ראש דְּאִינוּן פֶּאָר

דְּרִישָׁא - שהם הפאר שעל ראשו של ז"א

הנקראת תפארת, והטעם שנקראו התפילין

'רהטים' לפי **דְּתַפְלִין דְּרִישָׁא אִינוּן בְּאֵתֵר**

דְּרֶהֱטִי דְּמוֹחָא - שתפילין של ראש מקומן

כנגד חללי המוח, ולכן יש בהם ארבע בתיים

כנגד ד' חללי המוח שבהם ארבעה מוחין,

וְדָא אִיהוּ אֲסוּר בְּרֶהֱטִים - זהו סוד

שנאמר בז"א שהוא מלך אסור ברהטים, כי

הוא קשור עם השכינה וישראל על ידי תפילין

של ראש שמונחים כנגד חללי המוח.

וְאִיהוּ חֲבוּשׁ עֲמֵהוֹן בְּתַפְלִין דִּיד בְּקֶשֶׁר

שֶׁל יָד - והוא גם קשור עמהם

בתפילין של יד, על ידי הקשר של תפילין של

יד שהוא היסוד דז"א המתחבר עם מלכות

רחל, **וְדָא הוּא דְכְּתִיב** - וזהו שכתוב (יחזקאל

כד יז) **'פֶּאָרְךָ חֲבוּשׁ עָלֶיךָ'** והיינו שהכתוב

אומר זאת כביכול לשכינה, פארך דהיינו ז"א

בעלה דמטרוניתא הנקרא פאר, הוא חבוש

ואסור בגלות, עליך דהיינו בשבילך כדי לשמור

אותך בגלותך יצא אף הוא בגלות. **וּבְגִין**

דְּאִיהוּ חֲבוּשׁ עֲמֵהוֹן בְּגִלוּתָא - ולפי שהוא

חבוש ואסור עמנו ועם השכינה בגלות, לכן

אֶתְמַר בִּיה - נאמר בו (ברכות ה:): **אֵין חֲבוּשׁ**

מִתִּיר עֲצֻמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין כי אין

ביכולתו כביכול להתיר עצמו מהגלות, אלא

ישראל על ידי מעשיהם הטובים הם יכולים

להוציא את השכינה וקוב"ה מהגלות,

וּשְׂכִינָתָא אִיהִי בֵּית הָאֲסוּרִין דִּילִיה -

והשכינה היא בית האסורים שלו, כי **בְּגִין רְחִימוֹ דִּילֵה אִיהוּ אֲסוּר בָּה** - בגלל

אהבתו אליה הוא אסור וקשור בה, **וְרָזָא דְּמֶלֶךְ** - וסוד הדבר נמצא בפסוק (שיה"ש א

(ג') **'צִרּוֹר הַמּוֹר דּוֹדִי לִי'** היינו שהשכינה אומרת על ז"א בעלה שהוא כצורר של בשמים הצרור עם האדם לבשמו, כן דודה קשור עימה לבשמה ולהמתיק דיניה, וזה **'בֵּין שְׂדֵי יְלִין'** היינו שגם בזמן הגלות שנמשלה ללילה הוא שרוי עימה.

וּבְגִין דָּא - ומפני שאין ז"א נפרד מהשכינה ותמיד הוא קשור עימה, לכן **מֵאֵן דְּבָעִי**

לְאַשְׁגָּא לְמַלְכָּא - מי שרוצה להשיג את

המלך הוא ז"א, **לִית לִיה רְשׁוֹ לְאַשְׁגָּא לִיה**

אַלָּא בְּשְׂכִינָתָא - אין לו רשות להשיגו אלא

על ידי השכינה, **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו

שכתוב (ירמיה ט כב) **'אֵל יִתְהַלֵּל וְכו'**

ומסיים הכתוב **'כִּי אִם בּוֹזֵאת וְגו'** זאת היא

המלכות ורק בה ראוי להתהלל, דהיינו רק

כשזוכה על ידי עבודתו לחבר וליוחד את

המלכות הנקראת 'זאת' עם ז"א בעלה, בעניין

זה לבד יש להתהלל, ולכן גם **אַהֲרֹן כֹּד**

עָאֵל לְקֹדֶשׁ קֹדְשִׁין בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי -

אהרן הכהן כאשר נכנס לקדש הקדשים ביום

הכיפורים, **בָּה** - דהיינו בשכינה הקדושה, בה

ועל ידה **הָיָה עָאֵל** - היה נכנס לשם, לאחר

שתיקנה, **דְּכְתִיב** - כמו שכתוב (ויקרא טז ב-ג)

ו'אל יבא בכל עת אל הקדש' אלא **'בּוֹזֵאת**

יָבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ' היינו רק במלכות

הנקראת 'זאת', והיא בחינת 'עת', **דְּאִיהִי** -

שהיא זו שנאמר עליה (תהלים קיט כז) **'עֵת**

לַעֲשֹׂת לָהּ' היינו שצריכים לעשות ולתקן

את השכינה הנקראת 'עת' בעבור שתהיה

ראויה לייחוד עם ז"א הנקרא הו"ה, ועל כן

נאמר לאהרן שלא יבוא בכל עת, אלא רק

אחר שתקן המלכות והכינה כראוי ואז

בכוחה נכנס לקדש הקדשים.

וממשיך לדרוש במעלות השכינה הנקראת 'זאת' וכל העניינים התלויים בה.

וּמִשָּׁה בְּגִינָה אֶתְקִיִּים בְּעֻלְמָא - ומשה

בשבילה התקיים בעולם, היינו

בזכות שדבק בשכינה לפני מותו נחשב

כאילו לא מת אלא נשאר חי וקיים ומאיר

לנשמות ישראל, **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו

שכתוב (דברים לג א) **'וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר'**

וְגו' היינו שמשה בירך את ישראל מכח

השכינה הנקראת זאת, שהיה משה דבוק

בה, **וּבָה עֲבִיד עֲשֹׂר מִכְתָּשִׁין לְפָרְעָה**

- ובכוחה עשה והביא בציווי ה' עשר מכות

על פרעה, **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו

שכתוב (שמות ט טז) **'וְאוֹלָם בַּעֲבוּר זֹאת**

הַעֲמַדְתִּיךָ' כדי שתכיר ותדע את המלכות

הנקראת זאת שהיא המלכה אותך.

וַיַּעֲקֹב בְּגִין דִּהּוּה יָדַע דְּכָל רַעוּתָא

דְּמֶלְכָּא בָּה - ויעקב בשביל שהיה

יודע שכל רצונו של המלך הוא בה, **מִנִּי**

לְבָנוֹי עֵלָה - ציוה את בניו עליה **דְּלָא**

יַעֲלוּן קֳדָם מֶלְכָּא אֵלָא בָּה - שלא יכנסו

בתפילתם לפני המלך הקב"ה אלא בה, דהיינו

על ידי דבקות בשכינה, **וְכָל שְׁאֵלְתִין**

דְּלָהוֹן בְּצִלוֹתִין וּבְעוֹתִין לְמַלְכָּא דִּיהוֹן

בָּה - וכל השאלות שלהם בתפילות

ובבקשות למלך ב"ה שיהיו על ידה, **הָדָא**

הוּא דְכְּתִיב - זהו שכתוב (בראשית מט כח)

'וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וְגו' היינו

שדברי יעקב לבניו היו בענין השכינה הנקראת זאת, שיהיו כל תפילותיהם

ובקשותיהם על ידי השכינה.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

אוצרות חיים המבואר

אוצר החכמים 'הכתר והחכמה'

ענים מאירות
קבלה

שערי הזוהר

אוצר הרצ"ל

שער הכוונות
פסחשער הכוונות
ראש השנה

רמב"ם המבואר

ש"ע יומי

רמב"ם - המקוצר

משניות מבוארות
מתיבתאמסילת ישרים
המבוארפלא יועץ
המבוארתוספת דבורה
המבוארשערי קדושה
המבוארראשית חכמה
המבואר

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

ל להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אלך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com